SATUL ROMÂNESC
TRECUT – PREZENT – VIITOR

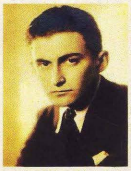

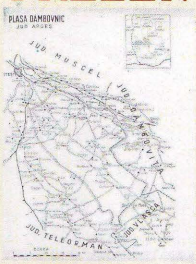

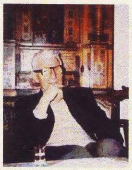

75 de ani de la cercetarea sociologică a plasei

DÂMBOVNIC

Editura Universităţii din Piteşti

SATUL ROMÂNESC
TRECUT – PREZENT- VIITOR

75 de ani de la cercetarea sociologică a plasei

DÂMBOVNIC

Ediție îngrijită de Cornel CONSTANTINESCU

Editura Universității din Piteşti
2014

Editura Universitătii din Pitesti

Str. Târgu din Vale, nr.1,
110040, Piteşti, jud. Argeş

tel/fax: 40348 45.31.23

Copyright © 2014 – Editura Universităţii din Piteşti

Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate
Editurii Universităţii din Piteşti.
Nicio parte din acest volum nu poate fi reprodusă
sub orice formă, fără permisiunea scrisă a autorilor.

Editor: lector univ. dr. Sorin FIANU

Tehnoredactarea şi corectura textelor: Rodica MIRON, Luiza AMARIEI, Dana CIOBANU, Mihaela COLCEA, Mariana GHIŢĂ

Referenţi ştiinţifici:
- prof. univ. dr. Septimiu CHELCEA
- prof. univ. dr. Cătălin ZAMFIR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Satul românesc: trecut - prezent - viitor: 75 de ani de la cercetarea sociologică a plasei Dâmbovnic / coord.: Cornel Constantinescu. - Piteşti: Editura Universităţii din Piteşti, 2014
Bibliogr.
Index
ISBN 978-606-560-382-0

I. Constantinescu, Cornel (coord.)

316.334.55

SATUL ROMÂNESC
TRECUT – PREZENT- VIITOR

75 de ani de la cercetarea sociologică a plasei

DÂMBOVNIC

Seria "Satul românesc trecut – prezent – viitor" apare la Editura Universității din Piteşti sub egida Asociației Române de Sociologie (preşedinte prof.univ. dr. Cătălin ZAMFIR) şi este îngrijită de conf. univ. dr. Cornel CONSTANTINESCU.

Notă asupra ediției

Apariția acestei cărți n-ar fi fost posibilă fără îndemnul şi sprijinul de neprețuit acordate pe parcursul a mai bine de un sfert de veac de către profesorii ***Septimiu Chelcea, Constantin Schifirneț, Vladimir Trebici, Stan Florea, Ioan Drăgan, Dan Banciu, Iancu Filipescu, Ilie Bădescu, Ioan Mărginean, Cătălin Zamfir, Elena Zamfir, Maria Voinea, Sanda Golopenția****, reprezentanți de seamă ai sociologiei româneşti.*

Lucrarea se constituie într-un modest omagiu adus celor care au trudit, trudesc şi sperăm că vor trudi pe tărâmul cercetării sociologice a satului argeşean.

CUPRINS

I. DÂMBOVNICUL – O PLASĂ DIN SUDUL JUDEȚULUI ARGEȘ. 1939.....9

Dâmbovnicul. O plasă din sudul județului Argeș
A. GOLOPENȚIA și Mihai POP.....13

Problema apei la Oarja
Maura și N. M. DUNĂRE.....47

Păstoritul în Dâmbovnic
Gh. RETEGANUL.....55

Viața economica a comunei Suseni
Roman E. MOLDOVAN.....75

Procesul de îmbogățire în comuna Oarja
Nicolae Marin DUNĂRE.....99

Procesul de sărăcire în Oarja
Miron CONSTANTINESCU.....111

Căprăria de treierat la Rociu
Teodor NICULESCU.....121

„Conservatorul" de lăutari din Rociu
Ovidiu BÂRLEA.....125

Costumul din Rociu
Teodora NICULESCU.....135

O biserica moșneneasca din Dâmbovnic Găleșeștii
N. ECONOMU și Al. STOIANOVICI.....141

Un funcționar sătesc: "Pomojnicul"
Tudor Alexandru STOIANOVICI.....155

II. ARGEŞUL ÎN CERCETAREA SOCIOLOGICĂ. 1989.....189

Argeşul în cercetarea sociologică
Stan FLOREA, Cornel CONSTANTINESCU.....195

Continuităţi şi actualităţi în sociologia românească
Virgil CONSTANTINESCU, Pompiliu GRIGORESCU.....201

Dâmbovnicul, o monografie întreruptă
Prof. dr. doc. Mihai POP.....209

Consideraţiile unui participant la cercetările sociologice din 1939
Prof. dr. docent Roman MOLDOVAN.....213

Anton Golopenţia (1909-1951)
Prof. dr. Vladimir TREBICI.....217

Gânduri despre Anton Golopenţia
Nicolae ECONOMU.....229

...August 1939
Prof. univ.dr. Nicolae Gr. DJAMO.....233

Retrospectiva cercetărilor sociologice cu apogeul lor în vara anului 1939
Dr. Lucia APOLZAN.....235

Semnificaţii sociologice ale legendei-mit despre Negru Vodă, creaţie argeşeană emblematică pentru spiritualitatea românească
Prof. dr. Ion CHELCEA, Conf. dr. Septimiu CHELCEA.....243

Atlasul antropologic axiologic naţional – carta valorilor premise ale culturii poporului român cercetări din Argeş şi din alte părţi ale ţării (1972-1988)
Pavel ZABAVA, Mircea CIOARA, Gh. BURCEA, Anca ENESCU, Remus ANGHEL, Doina PATRASCAN, Georgeta MARGHESCU, Prof. univ. dr. Vasile V. CARAMELEA.....255

Determinări etnogeografice ale locuinţei din depresiunea Câmpulung
Dr. Ion GHINOIU.....267

Cercetări sociologice ale fenomenului religios în judeţul Argeş
Prof. Eftimia FLOREA.....275

Dimensiuni şi tendinţe ale fenomenului religios în judeţul Argeş
Ion STOICA.....285

Rusaliile – sărbătoarea multimilenară în spațiul românesc
Ion NANIA.....299

Opțiunea pentru agricultură a viitorilor absolvenți ai școlii rurale (o abordare longitudinală)
Prof. Stan FLOREA, Soc.: Cornel CONSTANTINESCU, Maria CONSTANTINESCU.....339

Creativitate și eficiență în acțiunea socială a tineretului
Dr. Sorin M. RĂDULESCU.....351

III. « 60 DE ANI DE LA CERCETAREA SOCIOLOGICĂ A PLASEI DÂMBOVNIC. 90 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI ANTON GOLOPENȚIA». 1999.....357

Cercetarea regiunilor și harta sociologică a României proiecte majore ale școlii sociologice de la București
Conf. univ. dr. Iancu FILIPESCU.....359

"Dâmbovnicul" - un studiu de procese sociale
Prof. univ. dr. IOAN DRĂGAN..... 373

Studiul monografic al familiei: tradiție și actualitate
Prof. univ. dr. Maria VOINEA..... 377

Anton Golopenția (1909 - 1951)
Prof. dr. Vladimir TREBICI.....385

„Formă fără fond"- în geopolitica frontierelor (Anton Golopenția)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU.....387

IV. 70 DE ANI DE LA CERCETAREA SOCIOLOGICĂ A PLASEI DÂMBOVNIC. CENTENAR GOLOPENȚIA 2009.....393

Prof. univ. Dr. Sanda Golopenția de la Universitatea Brown (New York) în vizită la Universitatea din Pitești.....399

I.

DÂMBOVNICUL

—

O PLASĂ DIN SUDUL JUDEȚULUI ARGEȘ

1939

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director D. GUSTI

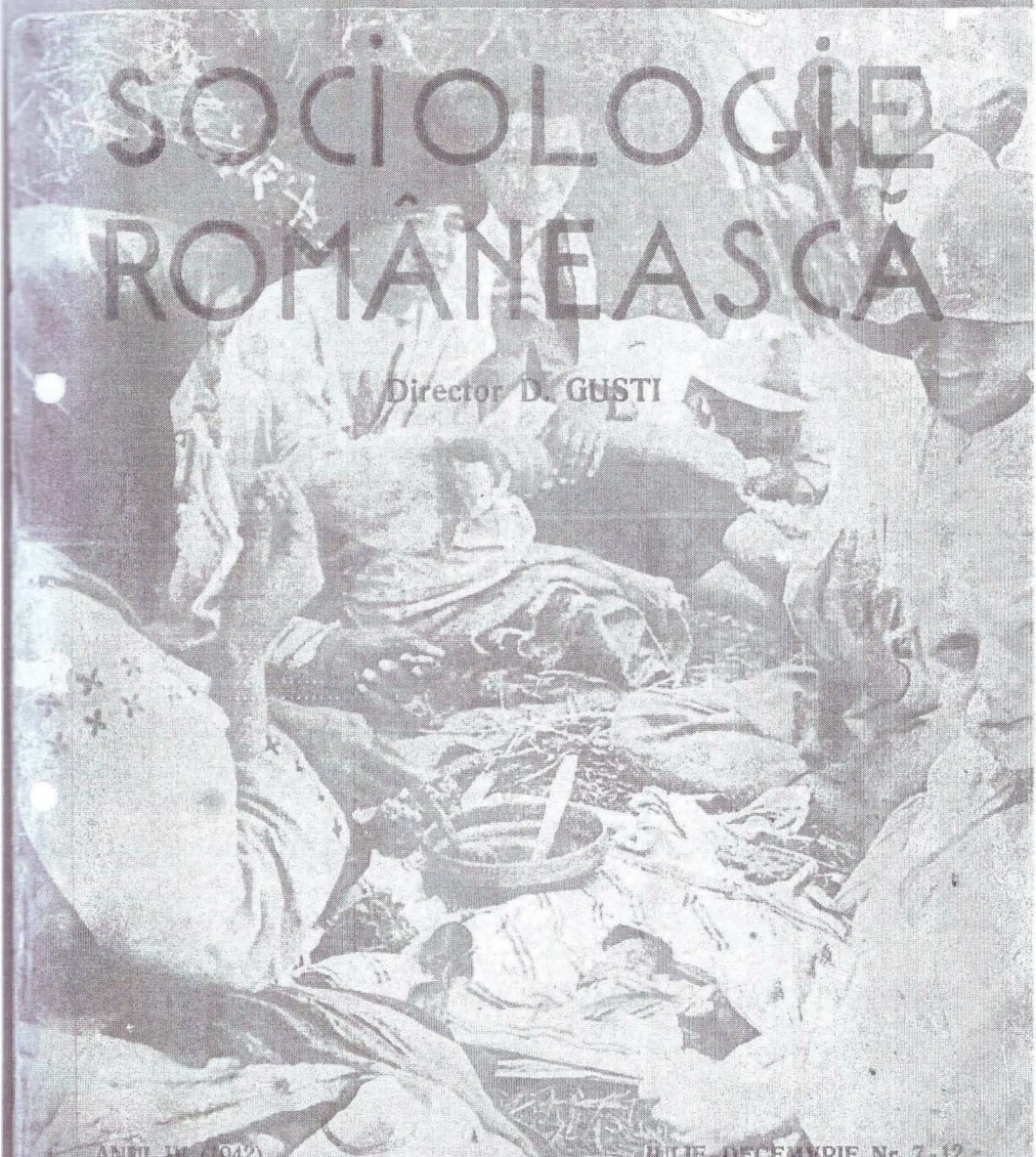

ANUL IV (1942) IULIE-DECEMVRIE Nr. 7-12

INSTITUTUL DE ȘTIINȚE SOCIALE AL ROMÂNIEI

Anton Golopenția

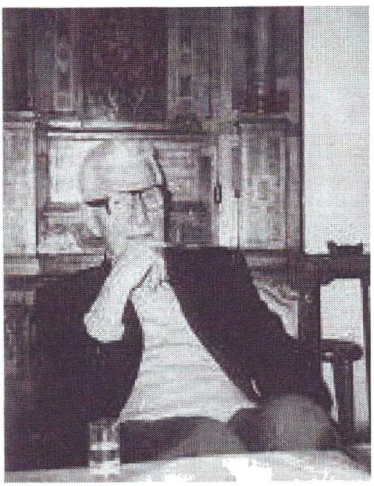

Mihai Pop

O PLASĂ DIN SUDUL JUDEȚULUI ARGEȘ

A. GOLOPENȚIA ȘI Mihai POP

I. Institutul de cercetări sociale al României a încuviințat în 1939 organizarea cercetării plășii Dâmbovnic din județul Argeș. Plasa aceasta a fost aleasă cu gândul de a oferi material de cunoaștere a trăsăturilor specifice ale satelor Câmpiei muntene.

Așezările subcarpatice vechi ale Vechiului Regat au fost lămurite prin cercetările întreprinse în Gorj și Putna. In schimb, satele de pe terasele Munteniei și din Câmpia română, unde bate, cum a spus, cu drept cuvânt, unul din membrii acestei cercetări, inima României moderne[1] sunt încă prea puțin cunoscute. Singură lucrarea despre Vlăsia și Moștiștea[2] a prof. Vintilă Mihăilescu, cercetătorul care a evidențiat revărsarea în șes a prisosurilor de populație ale Subcarpaților Munteniei și ale Transilvaniei, deschide calea înțelegerii lor.

Plasa Dâmbovnic, de la Sud de Pitești, a fost aleasă, fiindcă se găsește la mijlocul României de Sud, atât în raport cu Carpații și cu Dunărea, cât și, în raport cu marginea de apus și de răsărit a Câmpiei românești.

Nordul plășii în care se mai alflă resturi din pădurile de stejar arătate de hărțile austriece, rusești și românești de la 1791, 1832 și 1856, e plin de sate vechi moșnești, asemănătoare înainte vreme satelor de la munte; Sudul ei, care înaintează în plină câmpie, prezintă sate cu caracterele Teleormanului, și ale Romanaților.

Drumurile oilor ce se adună în mănunchiu la Pitești, venind dinspre ținuturile Țuțuienilor (Hațeg), ale Mărginenilor (Poiana), o brăzdează ca

---

[1] *T. Al Stoianovici*: Unde bate inima țării în volumul Recensământul României 1941, Lămurirea opiniei publice, București, 1941

[2] *Vintilă Mihăilescu*: Vlăsia și Moșiștea (Evoluția geografică a două regiuni din câmpia română), (Extras din Buletinul Soc. Reg. Rom. De Geeografie, anul XLIII), București, 1925 și Așezările omenești din Câmpia română la mijlocul și la sfârșitul secolului XIX. București, 1924. Vezi și *C. Vâlsan*: O fază în popularea țărilor românești. Bul. Soc. Reg de Geografie, 1912, *și H. Haufe*: Die Wandlung der Volksordnung im Rumanischen Altreich, Agrarverfassung und Bevolkerungs – entwicklung im 19. und 20. Iahrhundert, Stuttgart, 1939

nervurile unui evantaiu îndreptându-se unele spre Zimnicea, altele spre Giurgiu şi Oltenița.

Rolul de județ de frunte, deținut de județul Argeş în politica Munteniei şi a României dinainte şi după războiul trecut, a contribuit şi el la fixarea cercetării, în această plasă, în care se găseşte, la Răteşti, întâia moşie a Brătienilor şi ai cărei locuitori merg Duminecă la târg la Topoloveni.

Cercetarea aceasta a fost întreprinsă în vara 1939, în două reprize: 12 Iunie - 6 Septemvrie şi 15 Septemvrie - 13 Octomvrie. Pusă sub conducerea semnatarilor acestei prezentări şi ajutată cu multă înțelegere de prefectul de Argeş, d-1 *colonel Cameniță,* de pretorul plăşii Dâmbovnic, d-1 *Pațak,* ca şi de toți funcționarii administrativi şi primarii din plasă, convocați în mai multe rânduri la consfătuiri de informare la pretura din Rociu, ca şi de inginerii agronomi, medicii, agenții sanitari şi surorile de ocrotire, învățătorii şi preoții din plasă, cercetarea a îngăduit celor 21 membri ai Echipei să studieze aspectele principale ale vieții din Dâmbovnic.

In echipa compusă din d-nele *Maura Dunăre, Teodora Niculeseu* şi *Eliza Ulmeanu,* d-şoara *Irina Sturza* şi d-nii: *Ovidiu Bărlea, Niculae Betea, Ion Burlea, Miron Constantinescu, Dumitru Corbea, N. M. Dunăre, Niculae Djamo, Niculae Economu, Emilian Grigorescu, Teodor Mărculescu, Roman E. Moldovan, Aurel E. Popa, Dumitru Repidon, Constantin Răileanu, Gheorghe Reteganul, Tudor Alex. Stoianovici* şi *Ion Vintilescu,* erau reprezentante prin cunoscători aproape toate disciplinele capabile să lămurească viața satelor noastre. Tehnica de lucru adoptată a fost cea a cercetărilor succesive, în cursul unor şederi, de 8—13 zile în comunele mai însemnate şi anume: la *Rociu, Gliganu, Suseni, Oarja* şi *Teiu* a vieții fiecărui grup de sate şi de cătune. Împrejurările: suspendarea activității Institutului de cercetări sociale şi concentrările din toamna 1939, au împiedicat executarea completă a planului inițial.

In numărul de față al „Sociologiei româneşti", prezentăm drept fragment din rezultatele cercetării monografice a plaşii Dâmbovnic, mai multe redactări, care arată, în cazul unora din satele cunoscute, aspectele mai izbitoare ale vieții din această plasă, pe care o socotim reprezentativă pentru o serie de trăsături ale României de Sud. Ele sunt precedate de aceste pagini de prezentare globală, menite să comunice datele principale, utile pentru înțelegerea întregei plăşi şi situarea rezultatelor din cercetările speciale tipărite.

II. Teritoriul cercetat constitue plasa de la capătul de Sud-Est al județului Argeş. De la 1908 plasa aceasta poartă numele *Dâmbovnicului,* un afluent al Neajlovului, aproape secat în urma despăduririlor şi pe care vara îl

amintesc numai eleşteele, în care sunt păstrate apele lui de la topirea zăpezilor. Izvorul acestuia din urmă se găseşte, la fel, în această plasă. Mărginită de Argeş la Nord-Est până aproape de Găeşti, plasa se întinde la Sud-Vest până la marginea moşiei satelor înşirate unul după altul, aproape fără întrerupere, dealungul Dâmbovnicului, Şoseaua Piteşti-Giurgiu, vechiu *drum al oilor,* deşi trece prin câmp, lăsând la dreapta şi la stânga aproape toate satele plăşii, reprezintă totuşi adevărata lor axă. Celelalte şosele din plasă: aceea care duce de la Piteşti pe dreapta Argeşului prin Puntea de Greci la Găeşti, ca o dublură parţială a şoselei, Piteşti-Bucureşti — şi care face parte dintr-un vechiu *drum al sării,* ce duce de la Ocnele-Mari la Turnu şi Zimnicea — şi cele care leagă podgoria Muscelului prin Topoloveni, Teiu şi Negraşi cu Recea sau prin Gruiu-Rociu cu Costeştii, şosele ale *ţuicii,* trec prin mijlocul satelor ca nişte adevărate drumuri de negustori. Puţinele sate neaşezate pe aceste şosele se găsesc dealungul Neajlovului şi a Mozacului, afluent al Dâmbovnicului.

Calea ferată Bucureşti- Craiova, fără să străbată plasa Dâmbovnic, o cuprinde prin sectoarele Găeşti-Piteşti-Costeşti ca între laturile unui triunghiu obtus cu vârful la Piteşti. Astfel, satele plăşii Dâmbovnic, aşezate de fapt, pe două linii, de-a lungul văilor Neajlovului şi Dâmbovnicului, văi paralele cu calea ferată în sectoarele notate, dispun, pentru contactul cu marile centre urbane şi pentru desfacerea produselor lor, de un mijloc modern de comunicaţie. Cu capitala ţării, satele plăşii sunt legate prin şoselele care merg de-a lungul Neajlovului şi dealungul Dâmbovnicului la Crevedia, unde se unesc şi trec prin Bolintin la Bucureşti.

Dacă şoseaua Piteşti-Giurgiu care leagă plasa Dâmbovnic de munte şi Dunăre, era vechiul drum al oilor, altădată întreţăiat de drumurile sării şi ţuicii, calea ferată Bucureşti-Piteşti-Craiova, este azi pentru aceleaşi locuri, „drumul" *porumbului* şi al *grâului,* artera principală de scurgere ale marilor bogăţii agricole ale plăşii.

Legătura cu Bucureştii prin Cârtojani, Crevedia-Bolintin, nu este numai drumul pe care pleacă spre Capitală produsele mărunte ale satelor din Dâmbovnic, găinile, puii, ouăle, brânza, etc., *drumul găinarilor,* ci şi drumul pe care vin de acolo obiectele necesare stilului modern de viaţă, ce stăpâneşte toate satele din această plasă. Tot pe acest drum al comerţului ambulant, se scurge spre Bucureşti, întreg *surplusul de mână de lucru* a satelor din Dâmbovnic. Pe aici, cu căruţa, dar mai adeseori cu autobuse, exploatate de ţăranii din partea locului, aşezaţi în Bucureşti, dar având legături permanente cu satele regiunii, fiind deci, stăpâni pe tehnica modernă a întreprinderii dar şi cunoscători buni ai putinţelor şi nevoilor locale, pleacă spre Bucureşti toţi acei care dincolo de posibilităţile de muncă

pe care le oferă satele lor, caută în viața modernă a capitalei, noi resurse de câştig. Acesta este drumul cornagiilor, al vânzătorilor de ziare, al lucrătorilor de la brutării etc, care fără să se aşeze pentru totdeauna la Bucureşti, pleacă în fiecare an, pentru câteva luni, întorcându-se de acolo uneori, nu numai cu banii de care au nevoie pentru a face față vieții de fiecare zi, ci şi cu surplusuri din care îşi pot reînoi casa, cumpăra o bucățică de pământ sau, atunci când pleacă de tineri, înjgheba o nouă gospodărie.

Aceştia aduc cu ei, pe lângă banii câştigați, nu numai portul, cântecele şi obiceiurile oraşului mare, ci şi o mentalitate nouă, un fel nou de a privi lumea, care are puține trăsături comune cu ceea ce se crede de obiceiu de romanțioşi despre mentalitatea satului, un fel deschis, realist, direct şi dinamic de a trata lucrurile, fel de a fi în care zac mari resurse de viitor pentru neamul de oameni din aceste locuri.

Drumul oilor, al sării şi al țuicii aparțin, ca factori sociali, unor vremi trecute; dar nici calea ferată şi drumul găinarilor şi cornagiilor nu sunt totuşi aici noutăți de ultimă clipă. Ele au avut o funcțiune hotărîtoare încă de când condițiile reale au fost date pentru aceasta, Tipul modern al ruralului, țăranul umblat şi legat intim cu viața modernă a țării are în Dâmbovnic un trecut de două şi chiar trei generații, Aceasta explică de ce noul fel de vieață nu este în satele de aici hibrid, ci a pătruns complet în structura lor, dându-le un stil de viață propriu, care îngăduie să se spună, nu numai pe motivării economice ci şi pe temeiuri umane, că aici în câmpie, iar nu în munți, bate inima României moderne.

Faptul că satele din plasa numită de trei decenii a Dâmbovnicului alcătuesc o unitate, centrată pe întâii 50 km, ai şoselei, Piteşti-Giurgiu, e demonstrat prin împrejurarea că, cu scurtă întrerupere între 1904—1908, când aceste sate au fost grupate în două plăşi, una de Nord cu pretura la Stănislăveşti şi alta de Sud cu pretura la Mozăceni, ele au făcut parte din aceeaşi plasă a *Gălăşeştilor,* între 1831 şi 1904, căreia i s-a dat cu prilejul succesivelor legi administrative când un contur asemănător celui al actualei plăşi Dâmbovnic (1831— 1860, 1887—1904), când dimensiuni îndoit mai mari prin alipirea la ea a plăşii de Sud-Vest a Argeşului, numită acum Costeşti, iar între 1908—1939 Teleormanul de Sus şi de Jos şi până la 1908 Cotmeana (1860—1887 şi 1904—1908).

Înlocuirea numelui de Gălăşeşti al plăşii prin Dâmbovnic cuprinde un indiciu interesant pentru istoria în ultima sută de ani a acestei părți a câmpiei româneşti, Gălăşeşti este numele unui sat din nordul plăşii nu departe de izvoarele Dâmbovnicului, care aminteşte probabil că locuitorii acestuia erau din Galeş, Mărgineni aşezați într-o poiană a pădurilor, mari încă, la acea vreme, cum arată hărțile ruseşti de la mijlocul veacului trecut, de lângă unul

din cele mai însemnate drumuri ale oilor. Desemnarea plăşii prin numele acestui sat confirmă constatările cercetării publicate mai jos asupra păstoritului în Dâmbovnic, iar substituirea lui prin numele râului ce deschide regiunii drumul spre Câmpia Dunării, orientarea recentă spre agricultură a populaţiei acesteia.

Plasa Dâmbovnic este *compact românească.* In populaţia ei, Românii deţineau în 1930 procentul impresionant de 98,7%, Restul locuitorilor era compus din Ţigani (1,1%) şi din elementele străine ce pot fi întâlnite în Câmpia Dunării (15 Albanezi, câte 6 Evrei, Unguri şi Ruteni, 2 Sârbi şi câte 1 Bulgar şi Grec).

Numărul satelor de pe teritoriul acestei plăşi este foarte greu, dacă nu imposibil, de stabilit. Plasa Dâmbovnic oferă un bun prilej de cunoaştere al acelei *evoluţii a aşezărilor rurale de pe terasele Munteniei,* care e încă în plin curs. Nici urmă aici de acea *stabilitate a aşezărilor rurale* din Transilvania de Sud şi Est, şesul Tisei, munţii Banatului, Bucovina şi Basarabia, care face ca, de la deceniu la deceniu, numărul şi forma satelor să nu se schimbe aproape de loc. Recensământul de la 1912 arată aici 54 sate şi cătune distincte. Cu prilejul recensământului de la 1930 n-au mai putut fi numărate decât 35 sate distincte. Din cele 19 sate şi cătune constatate în plus, la 1912, care se contopiseră între timp cu alte sate învecinate, numai 11 au putut fi delimitate cu mare greutate în cadrul satelor noi în compunerea cărora intraseră. Procesul acesta a urmat, deşi cu un ritm mai încet, şi în ultimul deceniu. Căci la 1941, n-au mai fost găsite decât 33 sate distincte şi n-au mai putut fi delimitate în cadrul satelor compuse decât tot 11 din satele individualizate la 1912 sau 1930.

Prin despăduririle, menite a spori suprafaţa agricolă, perdeaua despărţitoare a vechilor sate şi cătune a căzut, iar sporul natural al populaţiei şi-a putut aşeza gospodăriile pe drumurile ce duceau de la unul la altul, legându-le cu încetul şi dând naştere, în locul *cătunelor* şi *satelor mici* şi apropiate unele de altele, la sate compuse, din deceniu în deceniu, tot mai mari. La 1912, mărimea mijlocia a aşezărilor din plasa Dâmbovnic era de 574 suflete; în 1930 satul distinct număra în mijlociu 1.015 locuitori, iar în 1940, 1.099 locuitori.

Dacă reprezentăm pe harta plăşii în dreptul fiecărui sat cifra populaţiei lui, putem întrevedea sfârşitul acestei evoluţii, determinată pe deoparte de sporul populaţiei, pe de alta de dispariţia perdelelor de pădure dintre sate. In Nordul plăşii, care a fost în mai mare măsură împădurit şi unde se găseşte majoritatea satelor plăşii, se conturează de pe acum câteva centre mari rurale, care vor egala în curând satele mari din Sudul cu caracter de stepă al plăşii. Astfel Cerşanii care şi-au înglobat Predeştii şi-şi vor îngloba

Burdeştii, sunt pe cale de a se uni într-o singură comună mare ca Susenii (care şi-au înglobat Boereştii şi-şi vor îngloba Pădurenii şi Gălăşeştii), Ţuţuleştii (care sunt pe cale de a-şi îngloba Strâmbenii) şi Şerbăneştii (care şi-a înglobat Tuţuleştii -Noi), vor alcătui nu după multă vreme o aglomerare rurală de peste 6000 locuitori. Oarja care şi-a înglobat Stănislăveştii, Ştefăneştii şi Ceauşeştii, atinge 3000 locuitori, Gruiul cu Siliştea şi Cireşul 2500 locuitori şi cele două, Teiuri, tot atâta. Satele mari încă de pe acum, din sudul plăşii se găsesc în acelaşi proces: astfel Negraşii care şi-au înglobat Cantacuzul sunt pe cale de a se uni cu Mozăzenii care şi-au înglobat Babaraoga şi Zidurile, dând naştere unei alte aglomerări de 5,500 locuitori.

Tab I. Evoluţia populaţiei gospodăriilor şi întreprinderilor în plasa Dâmbovnic, după recensămintele din 1912, 1930 şi 1941

Localitatea	Gospodării			Populaţia statornică						Intreprinderi	
	1930	1941	Spor 1930-1941 %	1912	1930	1941	Spor 1912-1930 %	Spor 1930-1941 %	Spor 1912-1941 %	1930	1941
Total Plasa Dâmbovnic	7.884	9.141	16,5	30.894	85.353	40.373	15.0	13.6	30.7	151	217
Bârlogu	310	376	21,3	1.218	1.465	1.626	20.3	14.8	33.5	5	4
Burdeşti recensate	92	59	14,1	245	255	297	4.1	16.5	21.2	1	1
Ştefăneşti impreuna		46		146	172	216	17.8	25.6	47.9	-	3
Buta	77	93	20,8	261	357	418	36.8	17,1	60.2	-	-
Catanele	38	57	50,0	155	199	278	28.4	39,7	79.4	-	-
Căteasca	65	77	18,5	249	314	344	26.1	10.0	38.2	4	8
Cerşani recensate	247	288	16,6	440	617	1.278	42.7	17.1	32.0	4	6
Predeşti impreuna				528	474						
Cireşu	166	185	11,4	759	654	73	13.8	18.2	1.8	3	7
Ciupa Mavrodoiu	92	106	15,2	376	459	476	22.1	3.7	26.2	-	4
Ciupa Mănciulescu	87	95	9.2	328	352	411	7.3	16.8	25.3	2	2
Coşeriile	54	74	37.0	235	286	319	21.7	11.5	35.7	-	1
Furdueşti	129	145	12.4	399	562	674	40.9	19.9	68.7	1	4
Gălăşeşti (Recensat în 1930 cu Chiriţeşti)	155	192	23.9	648	695	877	7.3	26.2	85.3	1	7
Geamăna	223	272	22.0	794	1.039	1.175	30.9	13.1	48.0	3	7
Gliganul de Jos	187	197	5.3	591	777	932	31.5	10.0	57.7	2	5

Gliganul de Sus	304	322	5.9	972	1.245	1.495	28.1	20.1	53.8	3	6
Gruiu (Recensat în 1930 cu Cacaleții de Jos)	207	236	14.0	824	922	1.042	11.9	13.0	26.5	2	16
Lagărul	85	115	35,3	296	435	474	47,0	90	60,1	2	2
Leşile	88	105	19,3	310	437	483	41,0	10,5	55,8	-	-
Mozacu	135	172	27,4	487	576	621	18,3	7,8	27,5	1	3
Mozăceni	830	191	14.7	727	837	894	15.1	6.8	23.0	14	3
Babaroaga		259		852	1.008	1.105	18.3	9.6	29.7		4
Dumbrăveni		403		1.513	1.612	1.791	6.5	11.1	18.5		3
Ziduri		99		399	427	428	7.0	0.1	7.3		-
Negraşi	333	248	14,7	861	977	1,048	13,5	7,3	21,7	11	5
Cantacuzu		134		293	466	531	59,0	13,9	81,2		-
Oarja	609	227	24,1	803	860	1,023	6,6	19,0	27,4	7	4
Ceauşeşti		201		532	564	879	6,0	55,9	65,2		8
Stanislăveşti		282		1,069	1,143	1,231	6,9	7,7	15,2		16
Ştefăneşti		-		98	133	-	35,7	-	-		-
Pătuleni	165	196	18,8	612	719	791	17,5	10,0	29,2	1	6
Popeşti	90	116	28,9	409	419	455	2,4	8,6	11,2	4	3
Prundu	216	164	23,1	524	609	627	16,2	3,0	19,7	8	17
Bănănăi		102		339	457	506	34,8	10,7	49,3		1
Răteşti	116	116	0,0	379	474	497	25,1	4,9	31,1	2	1
Rociu	237	289	41,4	845	1,116	1,337	31,1	26,2	58,2	4	3
Siliştea	144	164	13,9	594	597	706	0,5	18,3	18,9	1	7
Slobozia (în 1930 Slobozia de jos şi sus)	791	Jos 479 Sus 432	15,2	3,011	3,511	4,183	16,6	22,3	38,9	11	12
Suseni	303	75	13,5	306	306	314	0,0	2,6	2,6	18	8
Boereşti		122		473	439	497	7,2	13,2	4,0		3
Strâmbeni		147		637	561	649	11,9	15,7	1,9		2
Şerbăneşti	272	310	14,0	1,191	1,310	1,500	10,0	14,5	26,0	10	9
Teiu din deal	151	175	15,9	588	766	822	30,3	7,3	39,8	2	-
Teiu din vale	363	446	22,9	1,500	1,671	1,839	11,4	10,1	22,6	12	-
Tigveni	112	140	25,0	506	534	645	5,5	20,8	27,5	3	6
Ţuţuleşti În 1930 împreună cu Pădureni	371	412	11,1	1,572	1,717	1,866	9,2	8,7	18,7	9	10

Procesul acesta de înmănunchere al cătunelor şi satelor, cândva pastoral-forestiere, în sate mari agricole, explică în bună parte *instalabilitatea îm-părţelei administrative* în plasa Dâmbovnic şi lămureşte fenomenul similar din întreaga zonă de trecere între Câmpia Dunării şi munte, în Dâmbovnic acest proces este relativ înaintat. Diferitele sate ce intră în compunerea satului nou mai mare, nedeosebindu-se prea mult nici ca dimensiuni nici prin organizaţia lor economică (prăvăliile şi atelierele suni încă puţine în aproape toate) mai fiecare dintre ele putea fi socotit

centrul aglomerării noi. Guvernele care s-au succedat şi au pregătit reforme administrative au putut dar, cu destulă uşurinţă să socotească drept reşedinţă de comună când unul, când altul dintre satele din plasă. Totuşi, numărul satelor cărora împărţirile administrative ale ultimilor zece ani nu le-a atins rangul de reşedinţă e, de la reformă la reformă, în creştere (cazul satului Lagăru, a Mozăcenilor, a Oarjei, a Rociului, al căror rol de reşedinţă de comună n-a suferit atingeri după 1912, a satelor Bârlogu, Gătească, Gruiu, Negraşi, Prundu, Răteşti, Suseni, Şerbăneşti, Teiu, care n-au suferit degradări după 1931 şi altor câteva sate, declarate reşedinţe de comune în 1932 care n-au fost diminuate în 1939.

Satele reşedinţe mai vechi şi-au consolidat acest rol prin clădirile instituţiilor de stat ce işi au sediul în ele şi printr-un număr de prăvălii şi de ateliere. Cele mai noi sunt lipsite încă de aceste caractere de *localitate centrală.* Indicatorul statistic al satelor şi unităţilor administrative din România arată astfel că la 1930, dintre satele reşedinţă de azi, Susenii numărau 18, Mozăcenii 14, Teiul din Vale 12, Negraşii şi Slobozia câte 11, Şerbăneştii 10 întreprinderi comerciale şi industriale; iar Gruiu şi Răteşti numai câte 2, şi Cătească nici o întreprindere industrială şi comercială.

Diferenţierea comercială şi meşteşugărească chiar a satelor reşedinţă este îngreuiată de faptul că, în afară de Piteşti, o serie întreagă de *târguri* şi *locuri de bălciu* se găsesc în nemijlocita vecinătate a plăşii Dâmbovnic. Dovada cea mai bună o dau satele de pe şoseaua din dreapta Argeşului ai căror locuitori putând ajunge cu uşurinţă, fie la *Piteşti,* fie la *Topoloveni (Tg.-Cârcinov),* fie la *Găeşti,* au cele mai puţine prăvălii şi ateliere. Dar şi satele din Sudul plăşii sunt dominate de Găeşti şi de bâlciul de la *Ştefan cel Mare,* iar cele din Vest de *Recea* şi de *Costeşti.*

Toate aceste târguri, unele ajutate de poziţia lor geografică care favorizează crearea unor centre de schimburi, altele ridicate prin faptul că sunt noduri de cale ferată sau prin măsuri administrative prielnice, sunt locurile unde se face schimbul dintre munte şi şes.

Cele mai multe dintre ele nu sunt decât nişte târguri în înţelesul strict al cuvântului, adică nişte sate devenite centre comerciale prin bâlciurile şi târgurile săptămânale care au loc în ele.

Piteştii, singurul centru urban al regiunii, trăiesc şi ei sub semnul acestui schimb dintre munte şi şes. Târgurile de la Piteşti sunt renumite pentru vite, cherestea şi cereale. Ceea ce caracterizează însă Piteştii mai pregnant decât ele, este faptul că cea mai mare clădire din oraş, clădirea care domină, este moara comercială a fraţilor Dumitrescu.

În Dâmbovnic toată lumea lucrează pământul. Un procent de 92% din populaţia plăşii trăieşte de pe urma exploatării solului; iar din cei activi

chiar 95,6% muncesc în exploatarea solului. Aceasta e constatarea pe care o impune lectura tabloului II. Negustorii sunt foarte puțini, iar meseriașii lipsesc aproape cu totul. Adunarea, valorificarea și prelucrarea produselor se face în afara plășii. Adunarea: la gările de pe liniile de cale ferată Găești-Pitești, Pitești-Slatina și Costești-Turnu Măgurele și la târgurile pomenite mai sus; valorificare prin prelucrare și prin export mai ales la București. Pitești și puținele prăvălii, întreprinderi și ateliere din satele Dâmbovnicului satisfac numai nevoile cele mai urgente, care nu pot fi amânate până la un drum la târg. Foarte semnificativ e faptul că funcționarii sunt mai numeroși și decât comercianții și decât meseriașii. Afirmația economistului german care a spus că suntem o țară de plugari și de funcționari este confirmată și de satele din Dâmbovnic[3]).

Lectura profesiunilor individuale din tabloul III arată caracterul rudimentar al industriei și mărginirea comerțului din plasă. Zestrea de *meseriași* a celor 35 sate distincte ale plășii se compune din 35 fierari și potcovari, 23 tâmplari și dulgheri, 21 croitori și croitorese, 11 cizmari, câte 10 morari și pieptenari (țigani rudari), din câte 2 zidari, brutari, cojocari, frânghieri și, dintr-un măcelar. Puțini dintre acești patroni au pe lângă ei muncitori și ucenici. *Comercianții* ne apar își mai puțini dacă privim importanța deținută de transporturi și în deosebi de C. F. R. în compunerea clasei profesionale comerț, credit, transport. Găsim în cele 35 sate distincte ale plășii, afară de cooperative, 36 băcani și negustori de mărunțișuri și 23 cârciumari.

[3] E. Wegemann, Der neue Balkam, Altes land und neue Wirtschaft, Hamburg, 1940.

Tab II. – distribuția populației din plasa Dâmbovnic, județul Argeș, pe clase de profesiuni, după situația în profesie (recensământul din 1930)

	Totalul populației	Totalul populației active	Activi: situația în profesiune				Membrii familiei ajutatori	Întreținuți
				Salariați				
			Proprietari, patroni, liber profesioniști	Funcționari	Lucrători	Servitori		
Plasa Dâmbovnic	35,535	22,103	7,700	365	1,037	233	12,768	13,432
I. Exploatarea solului	32,836	21124	7,491	21	752	136	12,724	11,712
II. Industria de transformare, meserii	566	266	135	4	96	10	21	300
III. Credit, comerț, transport	818	265	65	35	120	22	23	553
IV. Instituții publice și de interes public, Diverse	1,315	448	9	305	69	65	-	867
Plasa Dâmbovnic	100,0	62,2	21,7	1,0	2,9	0,7	35,9	37,8
I. Exploatarea solului	100,0	64,3	22,8	0,1	2,3	0,4	38,8	35,7
II.Industria de transformare, meserii	100,0	47,0	23,9	0,7	17,0	1,8	3,7	53,0
III. Credit, comerț, transport	100,0	32,4	7,9	4,3	14,7	2,7	2,8	67,6
IV. Instituții publice și de interes public, Diverse	100,0	34,1	0,7	23,2	5,2	4,9	-	65,9
Plasa Dâmbovnic	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
I. Exploatarea solului	92,4	95,6	97,3	5,8	72,5	58,4	99,6	87,3
II. Industria de transformare, meserii	1,6	1,2	1,8	1,1	9,3	4,3	0,2	2,2
III. Credit, comerț, transport	2,3	1,2	0,8	9,6	11,6	9,4	0,2	4,1
IV. Instituții publice și de interes public, Diverse	3,7	2,0	0,1	83,6	6,7	27,9	-	6,4

In clasele profesionale, industria de transformare - meserii și credit, comerț, transport, găsim, pe lângă meseriași și mici negustori, și pe puținii *muncitori* propriu zișI, ce trăiesc în plasă. In raport cu posibilitățile de lucru, ce se oferă în regiune, ei sunt lucrători într-o fabrică de texile mai mare de la Pitești (21 persoane, mai mult fete), din 2 sate aflate în apropierea Piteștilor: Prundu și Geamăna), sau angajați la C. F. R., ca mecanici fochiști, manevranți, lucrători, hamali în depozitul de locomotive și gara Pitești, 117 persoane (majoritatea lor provine din aceleași sate din apropierea Piteștilor).

In clasa profesională *instituții publice şi diverse,* precumpănesc în plasă, cum vedem, învățătorii, funcționarii administrativi, lăutarii, gardienii, jandarmii şi preoții. Magistrații, avocații, inginerii şi medicii sunt încă rari. In schimb, nu lipsesc pensionarii.

Membrii familiei dețin *ca auxiliari,* cum arată tabloul II, un rol însemnat în exploatarea solului. Pe când familiile celor ce sunt în instituții publice, comerț-transport şi industrie-meserii pot fi întreținuți din munca membrului de familie activ într-una din aceste clase profesionale, în exploatarea solului conlucrează, în mare măsură şi soțiile şi copiii, reprezentând 38,8% din totalul celor activi în exploatarea solului.

Din locuitorii activi în exploatarea solului, aproape două treimi (6.687 din 9.400) sunt *agricultori pe pământ propriu* şi *moşieri,* — din celelalte categorii agricole sunt mai importante cea a *dijmaşilor* (772) şi a *zilierilor* (571). *Argații* şi *păzitorii de vite* (144 şi 29), *personalul domestic* (135, mai ales fete) şi *arendaşii* (30) sunt mai slab reprezentați. In această plasă exploatarea solului înseamnă agricultură şi nimic altceva; căci pentru numărarea celor ce se îndeletnicesc cu creşterea vitelor şi cu pădurăritul nici nu e nevoie de toate degetele de pe cele două mâini.

Tab III.- Distribuția populației din plasa Dâmbovnic, județul Argeş, pe clase de profesiuni şi profesiuni individuale după sex (recensământul din 1930)

Clase de profesiuni şi profesiuni individuale	Total	Bărbați	Femei	Clase de profesiuni şi profesiuni individuale	Total	Bărbați	Femei
Total general	35,535	16,995	18,450	40.Torcătoare, țesătoare (covoare) patroni	7	-	17
I. Exploatarea solului	32.836	15.540	17.296				
1.Proprietetari agricoli (moşieri)	7	6	1	41.Cismari lucrători	5	5	-
2.Agricultori pe pământ propriu	6,674	5,210	1,464	42.Croitori lucrători	1	1	-
3.Agricultori arendaşi	30	22	8	43.Ucenici confecțiuni (cismari, croitori, etc)	2	2	-
4.Agricultori dijmaşi	772	592	180	44.Măcelari patroni	1	1	-
5.Proprietetari şi exploatatori de maşini agricole	2	2	-	45.Morari patroni	10	10	-
6.Grădinari (zarzavagii) patroni	1	1	-	46.Brutari patroni	2	2	-
7.Agenți de cultura tutunului	4	4	-	47.Laptari producatori patroni	1	-	1
8.Crescători de animale	5	4	1	48.Morari lucratori	3	3	-
9.Administratori, supraveghetori de moşie, agronomi	13	13	-	49.Brutari lucratori	3	3	-
10.Brigadieri silvici şi pădurari	3	3	-	50Mecanici angajati la morarit	5	5	-

11.Agenți veterinari	1	1	-	51.Lucratori tipografi	1	1	-
12.Muncitori agricoli cu ziua	571	218	353	52.Ucenici tipografi	5	5	-
13.Argați (muncitori agricoli)	144	144	-	53.Alti lucratori in inteprinderi industriale	2	2	-
14.Păzitori de vite	29	23	6	54.Personal de serviciu in inteprinderi	5	5	-
15.Muncitori în explotarea solului	8	5	3	55.Personal domestic in intreprinderi industriale	5	2	3
16.Personal de serviciu la instituții sau exploatări agricole	1	1	-	56.Membrii familiei auxiliari: pieptanari	12	2	10
17.Personal domestic (în exploatarea solului)	135	20	115	57.Membrii familiei auxiliari in industrie	9	5	4
18.Muncitori agricoli auxiliari, membrii ai familiei	12,724	3,510	9,214	58.Intreținuti	300	96	204
19.Întreținuți	11,712	5,761	5,951	**III.Credit, comerț, transport**	818	453	365
II. Industrie transformare meserii	**566**	**292**	**274**	59.Funcționari administrativi în inst. De credit, comerț, transport	2	2	-
20.Funcționari administrativi la întreprinderi industriale	4	4	-	60.Contabili și contaili cooperatiști	6	6	-
21.Fierari, potcovari patroni	35	35	-	61.Băcani	17	16	1
22.Alți meseriași patroni în metal	2	2	-	62.Cârciumari	23	23	-
23.Fierari lucrători	9	9	-	63.Negustori de diferite articole manufacturiere	13	12	1
24.Alți lucrători în metal	11	11	-	64.Alți negustori	6	6	-
25.Ucenici mecanici	1	1	-	65.Funcționari comerciali (vânzători de prăvălie)	12	12	-
26Tâmplari, dulgheri patroni	23	23	-	66.Băieți de prăvălie	1	1	-
27.Industria primitivă a lemnului, patroni	4	3	-	67.Ingineri	2	2	-
28.Tâmplari dulgheri patroni	11	11	-	68.Funcționari administrativi C.F.R.	11	10	1
29.Ucenici lemnari	3	3	-	69.Conductori de tren	5	5	-
30.Zidari patroni	2	2	-	70.Cantonieri, picheri	4	2	2
31.Zidari lucrători	2	2	-	71.Mecanici locomotive	9	9	-
32.Cărămidari lucrători	2	2	-	72.Fochiști de locomotive și ungători de mașini	33	32	1

33.Frânghieri şi plăpumari patroni	2	2	-	73.Manevranţi acari	16	16	-
34.Ţesători lucrători în fabrici de stofe	9	-	9	74.Lucrători specializaţi în metal	11	11	-
35.Lucrători nespecificaţi în fabrici de stofe şi pânzeturi	21	3	-	75.Ucenici nespecializaţi C.F.R.	1	1	-
36Cismari patroni	11	11	-	76.Lucrători nespecializaţi şi hamali	28	28	-
37Pieptănari patroni	10	9	1	77.Personal de serviciu în întreprinderi şiinstituţii	6	6	-
38.Cojocari patroni	2	2	-	78.şoferi pe piaţă pe cont propriu	3	3	-
39.Croitori, croitorese, ţesătorese patroni	23	7	16	79.şoferi angaţi	4	4	-
				80. Căruţaşi patroni	3	3	-

Tabel III – (Urmare)

Clase de profesiuni şi profesiuni individuale	Total	Bărbaţi	Femei	Clase de profesiuni şi profesiuni individuale	Total	Bărbaţi	Femei
81.Constructori, conductori de instalaţii P.T.T.	1	1	-	94.Cantonieri, regii publice, administraţii comunale	6	6	-
82.Factori poştali	9	9	-	95.Şoferi la instituţii publice	1	1	-
83.Personal domestic (Comerţ, credit, transport)	16	5	11	96.Lăutari	48	48	-
84.Membrii familiei auxiliari în comerţ, credit, transport	23	4	19	97.Alţi ucenici	3	3	-
85Întreţinuţi	553	224	329	98.Spălătorese	1	-	1
Instituţii publice şi diverse	**1,315**	**710**	**605**	99.Personal de serviciu în instituţii publice,întreprinderi publice şi diverse	10	9	1
86Funcţionari publici	86	83	3	100.Personal domestic în instituţii publice, întreprinderi publice şi diverse	55	24	31
87.Magistraţi, avocaţi, ingineri	5	5	-	101.Alţii şi nedeclaraţi lucrători	10	8	2
88.Învăţători, profesori	122	98	24	102.Pensionari, proprietari de case şi alţi neactivi	71	40	31
89.Preoţi	30	30	-	103.Studenţi şi alţi asistaţi şi întreţinuţi	48	3	45
90.Cântăreţi bisericeşti	17	17	-	104.Întreţinuţi în instituţii publice, intreprinderi publice şi diverse	748	287	461
91.Medici	4	2	2				
92.Agenţi sanitari, moaşe	14	10	4				
93.Gardieni publici, subofiţeri de poliţie rurală, jandarmi	36	36	-				

Aceste date reprezintă starea profesiunilor în plasa Dâmbovnic după recensământul din 1930. Cercetarea pe teren dezvăluie aspectul dinamic al problemei resurselor de trai a populației plășii, Dâmbovnicul nu este numai un rezervor de mari bogății agricole, el este și un *rezervor de oameni.* Este greu de stabilit astăzi care a fosi, în ultimii cincizeci de ani, contribuția satelor din această plasă la populareа Piteștilor și a celorlalte orașe din Câmpia Dunării, și mai cu seamă care a fost contribuția lor de la războiul trecut încoace, la creșterea populației Bucureștilor.

Ceea ce se poate afirma, pe baza cercetărilor făcute, este doar că toate satele din plasa Dâmbovnic, au dat orașelor un număr relativ ridicat de funcționari, de toate gradele, de liber profesioniști și chiar de lucrători.

Numărul intelectualilor plecați din sat a fost în trecut mai mare în satele moșnenești din Nordul plășii. Reforma agrară a deschis și locuitorilor din satele de la Sudul plășii noi posibilități de prosperare și a sporit numărul celor care au urmat o școală superioară.

Extensiunea acestui fenomen, fără să fie măsurată exact, arată totuși că în această regiune procesul de adaptare la formele moderne de viață este vechiu, ceea ce explică de ce s-a putut ajunge până acum să se creieze un nou stil de vieață.

Acest proces a fost ajutat pe lângă contactul permanent cu Bucureștii, intensa circulație și modernizarea vieții economice în această regiune de mare producție agricolă, care trebuia valorificată cât mai deplin, și de o serie de factori, care derivau din însăși evoluția politică a țării în ultima sută de ani.

Argeșul fiind un important *centru politic,* centrul de unde a pornit familia Brătianu, deci unul din nucleele liberalismului, și apoi unul din cele mai puternice centre țărăniste, satele din Dâmbovnic, au luat și parte în plus la frământarea politică a acestor partide. Ceea ce era progresist în aceste frământări a marcat o cută adâncă în caracterul și stilul de viață a Dâmbovnicului.

Pentru urmărirea evoluției politice a României moderne, dincolo de luptele de idei și de manifestările citadine, în masele rurale, cercetarea acestei fețe a structurii moderne a satelor din Dâmbovnic este de un interes deosebit și poate arunca o lumină cu totul nouă asupra unor aspecte, care chiar când n-au fost judecate sub aspectul părtinitor al unei ideologii, au fost totuși aproape totdeauna privite numai din punct de vedere teoretic.

Cifrele cuprinse în rapoartele asupra modului de folosire a hotarului satului, prezentate de comunele din plasă, Institutului Central de Statistică,

arată în cât de mare măsură stă Dâmbovnicul *sub semnul agriculturii.*

Tab IV – Modul de folosire al pământului din plasa Dâmbovnic, pe comune, 1940

Reşedinţa comunei şi satelor componente	Suprafaţa (cifre abs.)	Suprafaţa totală	Total teren agricol	Teren Agricol					Păduri	Vatra satelor	Neutilizabil
				Teren arabil	Vii	Livezi	Fânețe	Pășuni			
		%		%	%	%	%	%	%	%	%
Dâmbovnic	54,949	100,0		80,1	0,1	0,4	1,0	5,3	6,8	5,1	1,2
1. Gliganu de Sus- de Jos	4,144	100,0	96,5	86,0	-	0,1	1,4	11,0	-	3,5	-
2. Teiu din Vale – din Deal	5,325	100,0	96,5	90,0	0,6	0,6	0,1	5,2	-	2,9	0,5
3. Ciupa – Mănciulescu, Lagăru - Mavrodoiu	3,901	100,0	94,5	85,8	0,1	0,2	1,0	7,4	2,3	1,8	1,4
4. Suseni – Boereşti, Burdeşti – Cerşani, Strâmbeni - Ştefăneşti	2,092	100,0	94,1	92,4	-	1,3	0,2	0,2	0,2	3,6	2,1
5. Furdeşti	997	100,0	93,6	84,0	-	1,0	0,6	8,0	4,1	2,3	-
6. Şerbăneşti	1,656	100,	90,6	79,8	0,1	0,4	3,7	6,7	1,2	4,8	3,3
7. Oarja – Stănislăveşti, Ceauşeşti – Catanele	3,881	100,0	90,5	83,5	-	0,5	0,6	5,9	0,7	8,5	0,3
8. Bârlogu – Buta	3,132	100,0	88,7	82,8	-	-	0,5	5,4	7,1	3,2	1,0
9. Răteşti – Tigveni, Pătuleni	2,400	100,0	88,6	79,6	-	0,3	8,7	-	10,0	1,4	-
10. Căteasca – Popeşti, Coşeriile	2,404	100,0	88,5	69,8	0,4	1,7	2,5	14,1	7,1	2,7	1,7
11. Mozăceni – Babaroaga, Dumbrăveni – Zidurile	5,940	100,0	88,2	87,6	-	-	-	0,6	3,5	6,7	1,5
12. Rociu	1,585	100,0	82,5	72,0	0,1	0,9	-	9,5	11,7	4,6	1,2
13. Slobozia – de Sus – de Jos	5,774	100,0	81,7	76,8	0,1	0,1	0,3	4,8	6,5	8,4	3,4
14. Ţuţuleşti – Gălăşeşti, Pădureni	2,187	100,0	81,5	70,2	-	1,5	-	9,8	8,4	8,5	1,6
15. Gruiu – Siliştea, Cireşu	3,043	100,0	79,5	76,3	-	0,2	0,7	2,3	7,7	12,5	0,3
16. Negraşi – Cantacuzu	3,518	100,0	76,5	71,2	-	0,2	2,1	2,9	19,8	3,1	0,6
17. Leşile – Mozacu	2,970	100,0	62,6	57,0	-	0,5	0,6	4,5	34,3	2,9	0,2

In 1940, 86,9 din suprafaţa plăşii era folosită ca *teren agricol,* pădurile ocupând numai 6,8%; vetrele de sat (întrerupte şi ele de porumbişti), 5,1%; iar terenurile neproductive 1,2%. Din terenul agricol, patru cincimi (80,1%) sunt *arate.* Viile şi livezile ocupă suprafeţe neînsemnate; fâneţele şi, păşunile fiind cu totul reduse.(Tab, IV).

Tab V. Modul de folosire al teritoriului plăşii Dâmbovnic (1940)

	ha	%
Suprafaţa totală	54.949	100,0
Teren agricol	47.792	86,9
Păduri	3.719	6,8
Vatra satelor	2.798	5,1
Neutilizabil	640	1,2
Terenul agricol	47.792	100,0
Arabil	44.016	92,1
Vii	59	0,1
Livezi	237	0,5
Fâneţe	574	1,2
Păşuni	2.906	6,1

Studiul special consacrat păstoritului din Dâmbovnic în chiar acest număr al revistei evidenţiază formele precare de supravieţuire a ocupaţiei originare a sătenilor din plasă, care acum nu mai este un mijloc de câştig, ci numai un chip de a reduce cheltuelile cu îmbrăcămintea, folosit de cei mai puţin înstăriţi. Pădurile au scăzut şi ele cu mult sub limita la care mai sunt un mijloc de trai. De lucru la pădure nu se găseşte în plasă; căci sărăcăcioasa aprovizionare cu lemne de construcţie şi de foc, pe care o îngăduesc ele, şi-o face singur fiecare.

Densitatea generală a plăşii la 1930 a fost de 64,7 locuitori, la km^2. La km^2 de teren agricol reveneau 74,4 locuitori, iar la km^2 de teren arabil 80,7. Densitatea generală este superioară desităţii medii de 61,2 locuitori la km^2 (cifra de la 1930). Densitatea agricolă este inferioară mediei pe ţara de 103,0 la de la 1930 de 103,0 Ia km^2, iar densitatea pe teren agricol inferioară mediei de la 1930 pe ţară 14,2 la km^2 de teren arabil.

Devreme ce populaţia neagricolă nu este numeroasă în plasă, densitatea populaţiei agricole, adică a populaţiei din exploatarea solului, nu este cu mult inferioară densităţii obţinute prin raportarea întregii populaţii la teritoriul plăşii. De km^2 de teritoriu, revin 59,8 de kmp agricol 68,7, iar de kmp arabil 74,6 locuitori agricoli. Densităţile corespunzătoare, pe ţara întreagă, erau de kmp de teritoriu 44,3; de kmp agricol 74,5; de kmp arabil 101,6 locuitori agricoli. Faptul că densitatea populaţiei agricole pe întreg teritoriul este mai scăzută în ţară decât în plasă, se datoreşte faptului că în

plasă lipsesc aproape de-a-ntregul pădurile şi terenurile neproductive. Densitatea pe suprafaţa agricolă şi arabilă este dimpotrivă mai favorabilă, arătând că plasa Dâmbovnic se situează, în raport cu media pe ţară, mai aproape de situaţia din Câmpia Dunării decât din Subcarpaţii Munteniei. Caracterul de regiune de transiţie în care precumpănesc trăsăturile Câmpiei Dunării al plăşii Dâmbovnic, e arătat de cifrele din Tab, V. Vedem acolo cum cele trei comune din Nordul plăşii au densităţi pe teren arabil care trec de 100 şi apropie 200 locuitori agricoli de km^2. In schimb, comunele din centrul şi Sudul plăşii au densităţi considerabil inferioare mediei pe ţară, corespunzătoare (50—60 locuitori Ia km^2 arabil faţă de 101,6).

Densitatea generală a plăşii e cu mult inferioară densităţii din Germania sau din Belgia. Densitatea agricolă şi, la fel, cea pe teren arabil, deşi inferioare celei medii a României şi deci mai favorabilă, este însă superioară celei corespunzătoare din aceste ţări. Pe de o parte, datorită îngrămădirii aproape întregii populaţii în agricultură; pe de alta, în urma productivităţii reduse a agriculturii din Câmpia Dunării, care, cu o producţie medie de 10,4 q. grâu şi 6,3 q. porumb la hectar, recoltează pe suprafeţe identice jumătate cât agricultorii Germani şi o treime din ce recoltează agricultorii Belgieni.

Plasa Dâmbovnic prezintă dar toate caracterele *suprapopulării agricole* a ţărilor cu populaţia precumpănitor agricolă din Răsăritul Europei.

Despădurirea aproape completă, lipsa de păşuni şi folosirea agricolă a aproape întregei suprafeţe a plăşii pe care le-am constatat mai sus ca şi numărul considerabil de familii fără pământ, ce trăiesc din agricultură, dijmaşi şi muncitori cu ziua, întăresc această afirmare. Sunt evidente şi celelalte caracteristici ale suprapopulării agricole: 1) folosirea pentru culturi de cereale a aproape întregei suprafeţe agricole şi lipsa fâneţelor şi a păşunilor, 2) dimensiunile reduse şi inferioare minimului necesar pentru traiul din agricultură a unei familii a marii majorităţi a exploatărilor agricole şi 3) frecvenţa ocupaţiilor anexe neagricole.

Cum reiese din tab. VI, porumbul, grâul de toamnă şi ovăzul ocupă 72,1% din terenul arabil.

Tab VI – Modul de folosire al terenului arabil (media pe 5 ani, 1936-1940)

Comune şi sate componente	Teren arabil în 1940	Porumb	Grâu de toamnă	Ovăz	Lucernă	Trifoi	Fasole	Cartofi	Varză	Cânepă	In	Rapiță	Floarea soarelui
Plasa Dâmbovnic	47,792	81,5	21,5	19,1	0,8	0,1	0,1	0,1	-	0,2	0,1	0,3	0,6
1. Furdueşti	837	48,0	26,5	26,8	3,3	-	-	0,1	-	0,2	-	0,8	1,8
2. Răteşti	1,910	42,5	17,6	35,9	3,0	0,7	0,2	0,1	4,8	0,3	-	-	0,9
3. Ciupa	3,347	41,7	12,5	13,9	1,5	0,3	0,1	0,1	-	0,3	0,1	0,9	0,7
4. Căteasca	1,678	49,6	22,8	24,9	1,6	0,8	0,6	0,2	0,2	0,2	0,1	-	0,6
5. Şerbăneşti	1,321	38,8	24,8	31,3	1,1	-	0,1	0,1	0,1	0,5	0,2	-	1,1
6. Slobozia	4,406	38,6	24,6	13,5	0,6	-	-	-	-	0,2	-	0,7	0,3
7. Bârlogu	2,592	35,6	28,9	25,0	0,5	-	0,1	0,1	-	0,2	-	-	0,5
8. Negraşi	2,504	35,5	35,0	27,1	0,4	-	0,1	-	-	0,2	-	-	0,2
9. Ţuţuleşti	1,536	33,0	31,8	28,0	0,5	-	-	-	-	0,5	0,4	-	1,0
10. Oarja	3,239	32,7	15,1	20,3	0,6	0,1	-	-	0,3	0,2	0,1	-	0,4
11. Grui	2,320	32,4	14,1	26,2	0,5	-	-	-	-	0,4	0,1	0,4	1,5
12. Mozăceni	5,204	31,5	43,2	13,2	0,4	-	0,1	-	-	0,2	0,2	0,1	0,5
13. Teiu	4,792	29,4	10,2	17,5	0,3	-	-	-	-	0,1	-	0,4	0,3
14. Leşile	1,692	28,0	29,4	17,0	0,4	-	-	0,1	-	0,3	0,1	4,1	0,6
15. Gliganul	3,564	27,0	21,6	25,6	0,1	-	0,3	-	-	0,2	-	-	1,1
16. Suseni	1,933	27,0	11,1	17,2	2,3	-	-	-	-	0,2	0,1	-	0,5
17. Rociu	1,141	23,4	39,0	23,8	0,7	-	-	0,1	0,1	0,1	0,1	-	0,5

De suprafeţe care să treacă de 5 ha, nu dispun, după arătările unei anchete întreprinse cu ajutorul organelor administrative în vara anului 1939, reprodusă la pagina 53, decât foarte puţini dintre agricultorii pe pământ propriu (5%), Cum în această parte a ţării întinderea de pământ, necesară pentru hrana din agricultură a unei familii de 4—5 membri, este de 4—5

hectare, marea majoritate a agricultorilor din plasa Dâmbovnic nu poate trăi mulţumitor din roadele cultivării pământului propriu. Căci, dată fiind producţia medie la hectar din plasa Dâmbovnic, o gospodărie cu 3 hectare produce de abia 50 q. de grâu sau 32 q. de porumb, ceea ce ajunge cu greu pentru sămânţă, hrană şi îmbrăcăminte, cât şi pentru acoperirea nevoilor celorlalte.

Munca sub formă de dijmaş şi de ziler, sursa cea mai însemnată de câştig anex înlăuntrul plăşii, nu dă de lucru, după arătarea statisticii profesionale din Tab. III, decât unei fracţiuni (1340) din membrii gospodăriilor cu mai puţin de 5 hectare. Nevoile de braţe de lucru ale morilor, singurele întreprinderi industriale reprezentate în plasă, ocupă un număr infim de braţe (3 persoane). Astfel toţi cei ce nu găsesc locuri de servitori la proprietarii agricoli mari şi mijlocii, la funcţionarii publici şi în posturile de personal de serviciu şi de pază ale administraţiei locale, sunt nevoiţi să-şi caute de lucru în afara plăşii, în oraşe. Cele două sate din imediata apropiere a Piteştilor, Prundu şi Geamăna favorizate prin apropierea de acest oraş şi centru feroviar, am văzut, că dau un contingent apreciabil de muncitoare de fabrică şi de personal C. F. R.. Surplusul din restul satelor îşi caută câştigul suplimentar necesar pentru a împlini nevoile, nesatisfăcute de produsul gospodăriei proprii, îndeosebi la Bucureşti, Astfel dintre locuitorii satelor Suseni, Şerbăneşti, Gliganul, mulţi sunt muncitori în brutăriile din Capitală. Din Ciupa, mulţi lucrează ca vânzători ambulanţi de alviţă şi bomboane; din Oarja, Ceauşeşti, Stănislă-veşti, Rociu, ca vânzători de ziare. O anchetă întreprinsă de curând la Institutul Central de Statistică de d-1 N. Marin Dunăre asupra regiunilor de unde provin copiii vânzători de ziare, seminţe şi rahat din Capitală, a arătat că Dâmbovnicul este una din plăşile de unde pornesc contingente însemnate de astfel de vânzători. In Octomvrie 1941: 78 de părinţi din Dâmbovnic şi-au închiriat copiii în vârstă de 10—19 ani unor vătafi de comerţ ambulant pentru sume variind între 400— 2,500 lei pe lună. Plecările definitive din plasă sunt foarte rare. Recensământul din 1941 a arătat întoarcerea în plasă, după cedarea Cadrilaterului, a câtorva zeci din familiile colonizate acolo. Cei plecaţi nu-şi lichidează gospodăriile, chiar dacă casa rămâne nelocuită cu anii şi se întorc în colectivitatea sătească, de îndată ce se lovesc de o dificultate. Cei mai mulţi nici nu pleacă decât cu gândul de a se întoarce. Un sistem destul de strâns de corespondenţă şi de trimiteri, de vorbă acasă, realizat prin întâlniri regulate în oraş şi prin cei ce pleacă *din* sau *în* plasă îi menţine în legătură cu satele lor.

Aceste plecări temporare din sate, această valorificare la oraş a surplusului de braţe de muncă, este azi factorul cel mai important de contact

dintre sate şi marile centre urbane. Bucureştii în special, sunt factorul care contribue cel mai mult la nivelarea deosebirilor dintre sat şi oraş.

Cea mai mare parte din venitul realizat prin munca la oraş, este cheltuit în satele din Dâmbovnic pentru *îmbunătăţirea locuinţei.*

Prin faptul că cei mai mulţi dintre cei care lucrează la oraş, îşi întrebuinţează cea mai mare parte a venitului la înnoirea locuinţei, se înnoiesc însă şi satele.

Această înnoire a satelor este de altfel un fenomen curent în şesul Dunării. Faptul că cea mai mare parte din satele de aici sunt de formaţie recentă, fără forme de viaţă tradiţională bine consolidată şi deci, fără constrângerile pe care aceste forme le exercită asupra tuturor manifestărilor de viaţă, constituie un mare avantaj. El permite locuitorilor să-şi însuşească cu uşurinţă formele noi de viaţă, o nouă mentalitate şi un nou fel de a trăi. O ilustrare practică pentru toate acestea o oferă tocmai problema caselor. În satele din Dâmbovnic, casele nu se construiau ca la munte, pentru generaţii, din material greu şi trainic. Casele erau aici construite din material uşor, „pari" şi lut şi menite să servească cel mult pentru două generaţii. Aceasta a permis aproape tuturor ca, după războiul trecut, când au avut o epocă de prosperitate să şi le reînoiască şi să le modernizeze şi permite şi azi celor ce câştigă bine la oraş să-şi clădească case în care uneori te uimesc prin felul cum au ştiut să profite de o serie de avantaje, pe care tehnica modernă le oferă pentru realizarea unei locuinţe confortabile.

Ceea ce este valabil pentru case este în cea mai mare parte valabil şi pentru îmbrăcăminte şi obiceiuri şi în deosebi pentru o serie din deprinderile economice.

De îndată ce unui ţăran de aici i se oferă posibilităţi materiale pentru a întreprinde ceva mai lucrativ decât agricultura, el conduce acţiunile lui înainte de toate după calculul rentabilităţii, fiind gata să întreprindă orice altceva. Nu există aici ca şi în foarte multe regiuni de munte cu viaţă tradiţională bine închegată încă, prejudecata muncii degradante. Există numai consideraţia muncii folositoare sau fără folos.

Obştiile de cumpărare care s-au format pentru a cumpăra marile moşii au avut în vedere exclusiv rentabilitatea şi au fost întotdeauna pur ţărăneşti.

Cooperativele departe de orice prejudecată filantropică urmăresc în această regiune înainte de orice rentabilitatea, iar acei dintre ţărani care au suficient pământ pentru a putea face agricultură rentabilă umblă să scoată din pământul lor venitul maxim, pe care caută să-l valorifice cât mai bine.

Standardul de viaţă, realizat pe toate aceste că prin cultivarea pământului propriu, la care se adaugă muncă în dijmă cu braţele sau la oraş

este scăzut şi sărăcăcios. Foarte multe gospodării trăesc la limitele sărăciei, cu minimul de lucruri în case mici, dar e drept curate, cu puține haine şi o hrană săracă şi monotonă. Dijma e grea şi devine an de an şi mai grea prin concurența mare pentru suprafețele limitate pe care proprietarii le dau în dijmă. Ruşfeturi numeroase, numite în Dâmbovnic „condiții", se adugă la jumătatea din produse: un pogon de nume lucrat proprietarului de patru pogoane luate în dijmă, zile la arat, la secerat şi treerat „ştramporturi" la gară sau în târg, găini date dar de nume, etc. Ziua de lucru nu duce mult dacă ținem în seamă disponibilitățile de brațe şi faptul că tariful asigurat de Stat, este, cu bucatele stăpânului, de 50—80 lei zilnic. In oraş se câştigă mai uşor banii, dar se cheltueşte multă vlagă şi sănătate, cu hrană puțină şi pe apucate, locuință nesănătoasă, muncă grea.

Simptomele suprapopulării agricole sunt mai acute într-o comună din Nordul plăşii. Aci e folosită agricol aproape întreaga suprafață, iar cerealismul e mai accentuat, iar densitatea atinge cifra de 193 locuitori agricoli la 100 ha de pământ arabil. In restul comunelor existența unor moşii care păstrează o cotă de păduri şi de păşuni, şi care au ținut în frâu şi creşterea populației nu îngăduie evidențierea paralelismului, dintre suprapopularea mai acută şi aşezarea în Nordul plăşii, care face parte încă din zona de coline şi suprapopularea ceva mai puțin acută din partea de miazăzi care are caracterele Teleormanului.

Tab. VII – Densitatea populației agricole (activă şi pasivă) în plasa Dâmbovnic

Comuna şi satele care o compun	Totalul populației agricole (activă şi pasivă)	Suprafața totală a terenului		Teren agricol		Teren arabil	
		Cât pământ revine de cap de loc. în ha	Densitatea locuitorilor pe 100 ha.	Cât pământ revine de cap de loc. în ha	Densitatea locuitorilor pe 100 ha.	Cât pământ revine pe cap de loc. în ha.	Densitatea locuitorilor pe 100 ha.
Plasa Dâmbovnic	32,836	1,67	59,8	1,46	68,7	1,34	74,6
1. Țuțuleşti, Gălăşeşti, Geamăna	2,967	0,74	135,6	0,60	166,4	0,52	193,1
2. Suseni, Burdeşti, Cireşu	2,651	0,79	126,7	0,74	134,6	0,73	137,1
3. Oarja, Catanele, Prundu	3,458	1,12	89,1	1,02	98,4	0,94	106,7
4. Şerbăneşti	1,242	1,33	75,0	1,21	82,7	1,06	94,0
5. Răteşti, Tigveni,	1,645	1,46	68,5	1,29	77,4	1,16	86,1

Pătuleni							
6. Gruiu, Siliştea-Cireşu	2,023	1,50	66,5	1,20	83,7	1,15	87,2
7. Mozăceni, Babaroaga, Dumbrăveni, Ziduri	3,646	1,63	61,4	1,44	69,6	1,43	70,1
8. Rociu	920	1,72	58,0	1,42	70,4	1,24	80,6
9. Slobozia – Slobozia de Sus, Slobozia de Jos	3,347	1,73	58,0	1,41	71,0	1,32	75,9
10. Bârlogul – Buta	1,756	1,78	56,1	1,58	63,2	1,48	67,7
11. Furdueşti	534	1,87	53,6	1,75	57,2	1,58	63,8
12. Gliganu – Gliganu de Sus, Gliganu de Jos	1,978	2,10	47,7	2,02	49,5	1,80	55,5
13. Teiu – Teiu din Deal, Teiu din Vale	2,205	2,41	41,4	2,33	42,9	2,17	46,0
14. Căteasca – Popeşti – Coşeriile	933	2,58	38,8	2,28	43,8	1,80	55,6
15. Negraşi – Cantacuz	1,342	2,62	38,1	2,01	49,9	1,87	53,6
16. Leşile – Mozacu	984	3,02	33,1	1,89	52,9	1,72	58,2
17. Ciupa Mavrodoiu, Mănciulescu, Lagăru	1,205	3,24	30,9	3,06	32,7	2,78	63,0

Mişcarea populaţiei din ultimul deceniu a agravat suprapopularea plăşii Dâmbovnic (Tab. VIII) Având natalitatea medie de 38,2 şi o mortalitate medie de 20,5, deci un spor natural mediu de 17,7 la mie,, în deceniul 1931—40, creşterea naturală a populaţiei plăşii în deceniul trecut, se ridică la 6-500 suflete. Partea covârşitoare a acestei creşteri a rămas în plasă, cum s-a putut constata cu prilejul recensământului de la 6 Aprilie 1941, care a constatat o creştere reală de aproape 5,000 suflete faţă de situaţia dela recensământul din 1930.

Datele acestea demografice arată o mare vitalitate. Natalitatea este foarte ridicată şi, deşi mortalitatea e mare, sporul natural realizat întrece considerabil sporul natural pe ţară, din intervalul 1930—40 (11,4 la mie). Dovadă că tendinţa de limitare a naşterilor nu a pătruns în această regiune.

Tab VIII. Mişcarea populaţiei în plasa Dîmbovnic – Argeş 1930 – 1941

Anii	Natalitatea		Mortalitatea		Excedentul natural	
	Cifre abs. (1)	La 1.000 locuit. (2)	Cifre abs. (3)	La 1.000 locuit. (4)	Cifre abs. (5)	La1.000 locuit (6)
1931	1.433	40,3	746	21,0	687	19,3
1932	1.655	46,6	712	20,0	943	26,6
1933	1.394	39,2	742	20,9	652	18,3
1934	1.397	39,3	734	20,7	663	18,6
1935	1.304	36,7	809	22,8	495	13,9
1936	1.378	38,8	922	25,9	456	12,9

1937	1.263	35,5	745	21,0	518	14,5
1938	1.357	38,2	660	18,6	697	19,6
1939	1.248	35,1	611	17,2	637	17,9
1940	1.152	32,4	619	17,4	533	15,9
1931 - 1940	13.581	382,2	7.300	205,4	6.461	176,8

In satele din Nord-Vestul plăşii şi mai ales în cele din jurul Susenilor, care au fost toate moşneneşti, cauzele *diferenţierii sociale* avansate a populaţiei agricole a plăşii pot fi întrevăzute cu uşurinţă. Disoluţia cetei moşneneşti a acestor sate, a cărei forţă şi funcţiune de asigurare colectivă poate fi cunoscută din reconstruirea rolului pomojnicului conducător de ceată, pe care a trasat-o, pornind de la amintirile bătrânilor, T. A. Stoianovici, a început încă înainte de un veac. Trecerea de la păstoritul pe pământul cetei moşneneşti la agricultura pe suprafeţe proprii cât mai mari a favorizat accentuarea individualismului economic, îmbogăţirea unora dintre familii şi sărăcirea altora în modul arătat în alte două cercetări publicate în acest număr al revistei. Aşezarea satelor în zona de trecere între munte şi câmpie, cu posibilităţile de comerţ ţărănesc cu vite, cherestea, grâne, a favorizat ascensiunea unora din familii. In satele cu moşii boereşti din Estul şi Sudul plăşii, funcţia de vechil al proprietarului şi de primar a ajutat altora să se ridice peste gloata de gospodari cu suprafeţe reduse. De pe urma acestor fapte au apărut în plasă pe lângă boerii din familii vechi „boeri noui", ridicaţi din ţărănime, cu moşili de sute de hectare, cu comportare de ţăran înlesnit în generaţia întâi şi cu fii orăşeni titraţi, cu conace moderne orăşeneşti. Câte una din aceste familii a ridicat biserici, deasupra intrării cărora mândria de a fi reuşit se afirmă răspicat şi pe ai căror pereţi de ctitor pot fi văzuţi perechi de ţărani arătoşi cu copii îmbrăcaţi în haine de marinar.

Anii de după războiul trecut au oferit în largă măsură acestei plăşi, din Argeş decisiv pentru toate partidele, şansele pe care le putea distribui politicianismul: credite ieftine cu care se putea face cămătărie, trecere la autorităţile de Stat, etc. De pe urma lor o serie de fruntaşi, intelectuali rurali dar şi negustori şi cârciumari şi gospodari cu oarecare chiag, care vorbesc despre foştii şefi de partid şi de organizaţii ca despre nişte cunoscuţi apropiaţi şi de toată ziua, şi-au adunat şi ei moşii, cumpărând tot ceea ce cei cu datorii sau cu nevoi aveau de vândut.

Starea culturală a plăşii arată aceeaşi transiţie de la un stil de viaţă pastoral-moşnenesc-clăcăşesc care favoriza cultura tradiţională la un stil de viaţă agricol cu burghezie rurală şi emigranţi în oraşe care a adus cu sine comportări în care reminiscenţele de tradiţie se amestecă cu achiziţiile urbane şi suburbane. Din lipsa unui nume potrivit, i-am spus uneori acestei comportări „americanizarea" Românului din Câmpia Dunării.

Tipul uman al țăranilor din plasa Dâmbovnic este tipul omului modern, realist şi deschis, fără prejudecăți, gata de orice muncă rentabilă şi predispus la orice înoire folositoare.

„Americanismul" oamenilor din aceste locuri este de aceeaşi natură cu atitudinea care a dat Bucureştilor dinamismul desvoltării lui din ultimele decenii. El le va permite ca, într-un organism politic care va ține seamă de această structură specifică a lor şi va căuta să-i dea adevăratele rosturi, să valorifice bogățiile locului, după măsura şi posibilitățile lor.

Duminicile, când satul îşi îmbracă straele „naționale" şi urcă spre bisericile aşezate adeseori pe o coastă în afara satelor, te crezi într-o oază etnografică. Lăutarii cântă balade la nunți şi apar balade noui cum a arătat într-un studiu apărut nu de mult, un membru al echipei de cercetare a Dâmbovnicului[4]. Dar la aceleaşi nunți miresele se gătesc cu voaluri şi beteală orăşenească şi caută să se ducă cu taximetru l-a biserică, în zilele de lucru nu vezi în port decât bătrânii. Se citesc ziare, se ascultă emisiunile radiofonice în casa celor înstăriți.

Tab IX. Ştiința de carte în Dîmbovnic. Recensământul 1930

Totalul populației dela 7 ani în sus	27.957	100,0
Neştiutori de carte	14.542	52,0
Ştiutori de carte:		
Total	13.345	47,7
Instrucție extraşcolară	51	0,2
Instrucție primară	12.485	44,6
Instrucție secundară	384	1,4
Instrucție profesională	390	1,4
Instrucție universitară	28	0,1
Alte şcoli superioare	7	-
Ştiința de carte nedeclarată	70	0,2

Deşi mulți locuitori fără ştiință de carte sunt în mare măsură la curent cu întâmplările lumii şi cu prețurile zilnice, în urma faptului că ascultă zilnic la „radio", şi s-ar pare că plasa stă să se dispenseze de citit, ca mijloc de a şti ce se întâmplă, totuşi ştiința de carte este într-un progres

[4] *Ovidiu Bârlea:* Procesul de creație al baladei populare române, Revista Fundațiilor Regale, Iulie, 1941.

vădit. Cum arată tabloul X, procentul de 52,0% al neştiutorilor de carte dela 1930 (superior mediei pe țară de 42,9% şi mediei de 47,1% a Argeşului), este cu deosebire datorit claselor de vârstă mai înaintate. Faptul că la 1930 numai 3,4% dintre neştiutorii de carte erau copii între 7—12 ani şi numai 8,3% dintre ei tineri între 13—19 ani arata că analfabetismul se lichidează an de an prin dispariția bătrânilor.

Un alt fapt care nu trebuie pierdut din vedere, atunci când este privită ştiința de carte a populației din Dâmbovnic, este deosebirea mare între *bărbați* şi *femei* în privința ştiinței de carte. Ca în toate celelalte regiuni cu procente încă ridicate de analfabeți ale țării, în Dâmbovnic *femeile,* polul conservator în cazul tuturor prefacerilor, *sunt în mult mai mare măsură analfabete decât bărbații.* Populația rurală a regiunilor în care acțiunea şcolară a început numai de câteva decenii este convinsă, de pe acum, de nevoia ca băieții să ştie carte, dar încă nu de nevoia învățăturii fetelor. Faptul că din populația masculină mai mare de 7 ani a Dâmbovnicului sunt analfabeți 28,4%, pe când din populația feminină trecută de vârsta înscrierii în şcoala primară 70,6%, demonstrează existența acestei concepții.

Cifrele din Tab. X, care arată, pe sate, proporția neştiutorilor de carte vădesc complexitatea cauzelor care influențează acțiunea şcolară a Statului. Subsistă deosebiri foarte mari între cele 35 de sate. Găsim în plasă sate cu numai 35% analfabeți (Prundu cu 35,4%, Tigveni cu 35,8%, Popeşti cu 36,0%) şi sate cu 70% analfabeți, (Gălăşeşti cu 61,8%, Gliganu de Sus cu 63,7%, Gliganu de Jos 65,1%, Slobozia cu 73,7%). In întâiele, procentul bărbaților analfabeți nu trece de 25% (Prundu 11,8%, Tigveni 25,0%, Popeşti 13,0%), iar cel al femeilor analfabetice rămâne inferior lui 60% (Prundu 55,0%, Tigveni 59,7%, Popeşti 58,18%). In cele din urmă, procentul bărbaților analfabeți este superior lui 40% (Gliganul de Sus 42,0%, Gliganul de Jos 43,5%, Gălăşeşti 46,8%, Slobozia 60,0%), iar cel al femeilor analfabete superior lui 77% (Gălăşeşti 77,7%, Gliganul de Sus 81,8%, Gliganul de Jos 85,3%, Sloboția 87,1%).

Nu există o corelație strânsă nici între procentul şitutorilor de carte bărbați şi femei. Nu găsim proporția cea mai scăzută de femei neştiutoare de carte în satele care au proporția cea mai redusă de bărbați analfabeți. Prundu, Popeşti şi Geamăna, care au proporțional mai puțin bărbați analfabeți (între 11,8% şi 18,0%), sunt întrecute, în privința ştiinței de carte a femeilor, de Teiu din Deal şi de Lagăru (Geamăna chiar şi de alte 7 sate). La Teni din Deal numai 51,9%, iar la Lagăru numai 53.2% dintre femei sunt analfabete.

In cazul satelor cu proporțional mai mulți neştiutori de carte, nu se observă astfel de deosebiri: Slobozia, cele două Gligane şi Tuțuleştii sunt la

locurile 31—35, atât în raport cu procentul analfabeților ca și al analfabetelor.

Factorii ce par a fi influențat pătrunderea științei de carte în aceste sate, sunt: *apropierea de oraș și munca în oraș* (cazul satelor Prundu și Geamăna, care au cei mai mulți știutori de carte și se află în vecinătatea Piteștilor unde lucrează o parte din populația lor), *emigrarea temporară a copiilor în Capitală,* ca vânzători de ziare și dulciuri (cazul Gliganelor și a Țuțuleștilor, care prezintă procentele cele mai ridicate de analfabeți și proporțional mai mulți copii între 7—42 ani neștiutori de carte). Corelația între știința de carte și *starea socială anterioară a locuitorilor* (moșneni, clăcași) nu este clară: găsim atât foste sate moșnenești cât și foste sate clăcășești cu proporțional mulți și proporțional puțini știutori de carte. (Prundu pe deoparte, Gălășești pe de alta, ca sate moșnenești; și Tigveni pe deoparte și Slobozia pe de alta, ca sate clăcășești). La fel, nu este manifestă corelația între densitate și știința de carte (Ciupele și Lagăru au densități relativ reduse și știință de carte proporțional ridicată; densitatea relativ favorabilă a Sloboziei e agravată de existența mai multor moșii în hotarul satului și știința de carte e redusă pe deoparte; pe de alta, însă, Susenii au o densitate foarte ridicată și, totuși proporțional mulți știutori de carte). Un factor care intervine, desigur, în mare măsură la crearea acestor deosebiri este *învățătorul.* In bună parte deosebirile dintre știința de carte a locuitorilor diferitelor sate și mai ales deosebirile dintre proporția în care știu carte femeile par a se datori spiritului în care au aplicat învățătorii legislația școlară și prestigiului, de care s-au bucurat. In domeniul acesta, urmează să fie făcute în viitor cercetări care să lămurească definitiv problema.

Dintre știutorii de carte, majorarea covârșitoare (93,6%) are numai instrucție primară (Tab. X), Paralelismul între gradul de instrucție al populației și structura profesională, în deosebi în cazul locuitorilor cu instrucție secundară profesională și superioară, este perfect. Populația care trăește din exploatarea solului este fie analfabetă, fie a urmat școala primară, iar cifra celor cu instrucție secundară, profesională și superioară nu întrece cu mult numărul celor ce trăese din salariul unor posturi la instituții publice. (Profesiunile individuale Nr.: 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 102 și 103 din Tab. III, cifrează 440 persoane, sar totalul celor cu instrucție de grad secundar și superior 809 persoane).

Tab. X – Neştiutorii de carte în plasa Dâmbovnic

		Totalul populaţiei de la 7 ani în sus		Totalul neştiutorilor		7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani şi peste %	Vârstă nedeclarată %
		Cifre absolute	%	Cifre absolute	%					
Plasa Dâmbovnic	T	27,957	100,0	14,542	52,0	3,4	8,3	37,0	3,2	0,4
	M	13,218	100,0	4,132	28,4	2,7	3,9	21,3	3,2	0,1
	F	14,739	100,0	10,410	70,6	4,0	12,2	51,0	3,2	0,2
1. Bârlogu	T	1,131	100,0	634	56,1	3,3	11,8	37,4	3,6	-
	M	634	100,0	184	34,5	2,8	6,6	21,5	3,6	-
	F	597	100,0	450	75,4	3,7	16,4	51,6	3,7	-
2. Burdeşti	T	337	100,0	162	48,1	2,1	9,5	33,2	3,3	-
	M	161	100,0	34	21,1	1,9	2,5	13,7	3,1	-
	F	176	100,0	128	72,7	2,3	15,9	51,1	3,4	-
3. Buta	T	280	100,0	158	56,4	0,7	10,4	43,2	1,8	0,4
	M	140	100,0	49	35,0	-	2,9	30,0	1,4	0,7
	F	140	100,0	109	77,9	1,4	17,9	56,4	2,1	-
4. Catanele	T	160	100,0	71	44,4	-	1,9	38,1	4,4	-
	M	84	100,0	26	31,0	-	-	28,6	2,4	-
	F	76	100,0	45	59,2	-	3,9	48,7	6,8	-
5. Căteasca	T	233	100,0	110	47,2	3,0	6,9	34,3	3,0	-
	M	106	100,0	30	28,3	2,8	4,7	19,8	1,0	-
	F	127	100,0	80	63,0	3,1	8,7	46,5	4,7	-
6. Cerşani	T	852	100,0	448	52,6	3,6	10,0	35,8	3,2	-
	M	383	100,0	108	28,2	4,2	5,5	16,7	1,8	-
	F	469	100,0	340	72,5	3,2	13,6	51,4	4,3	-
7. Cireşu	T	526	100,0	277	52,7	1,1	6,8	41,4	3,3	-
	M	219	100,0	47	21,5	0,9	2,7	13,7	4,1	-
	F	307	100,0	230	74,9	1,3	9,8	61,2	2,6	-

8. Ciupa Mavrodoiu	T	358	100,0	166	46,4	2,5	3,6	36,0	3,6	0,6
	M	168	100,0	48	28,6	2,4	-	22,6	3,6	-
	F	190	100,0	118	62,1	2,6	6,8	47,9	3,7	1,1
9. Ciupa Mănciulescu	T	266	100,0	136	51,1	2,6	4,9	39,5	4,1	-
	M	127	100,0	48	37,8	1,6	3,9	27,6	4,7	-
	F	139	100,0	88	63,3	3,6	5,8	50,4	3,6	-
10. Caseriile	T	221	100,0	106	48,0	2,3	7,7	33,9	3,6	0,5
	M	102	100,0	21	20,6	1,0	1,0	14,7	2,9	1,0
	F	119	100,0	85	71,4	3,4	13,4	50,4	4,2	-
11. Furdueşti	T	419	100,0	196	46,8	0,2	4,1	40,1	2,4	-
	M	196	100,0	48	24,5	-	0,5	21,9	2,0	-
	F	223	100,0	148	66,4	0,4	7,2	56,1	2,7	-
12. Gălăşeşti	T	555	100,0	343	61,8	7,4	12,4	39,1	2,2	0,7
	M	286	100,0	134	46,8	9,1	8,7	26,2	2,4	0,3
	F	269	100,0	209	77,7	5,6	16,3	52,8	1,9	1,1
13. Geamăna	T	790	100,0	327	41,4	2,9	5,6	29,5	2,9	0,5
	M	382	100,0	65	17,0	0,5	1,3	11,3	3,4	0,5
	F	408	100,0	262	64,2	5,1	9,5	46,6	2,5	0,5
14. Gliganul de Jos	T	605	100,0	394	65,1	5,1	12,1	42,6	5,3	-
	M	292	100,0	127	43,5	2,4	5,8	28,8	6,5	-
	F	313	100,0	267	85,3	7,7	17,9	55,6	4,1	-
15. Gliganul de Sus	T	987	100,0	629	63,7	4,1	9,5	45,9	4,1	0,1
	M	448	100,0	188	42,0	1,3	3,3	32,8	4,5	-
	F	539	100,0	441	81,8	6,3	14,6	56,8	3,9	0,2
16. Gruiu	T	719	100,0	327	45,5	2,4	8,1	31,7	3,3	-
	M	323	100,0	64	19,8	2,5	4,9	9,6	2,8	-
	F	396	100,0	263	66,4	2,3	10,6	49,7	3,8	-
17. Lagărul	T	343	100,0	131	38,2	0,3	0,9	34,1	2,9	-
	M	157	100,0	32	20,4	-	0,6	15,9	3,8	-
	F	183	100,0	99	53,2	0,5	1,1	49,5	2,1	-
18. Leşile	T	347	100,0	187	53,9	1,4	8,1	40,3	2,9	1,2
	M	160	100,0	56	35,0	1,2	2,5	27,5	2,5	1,2
	F	187	100,0	131	70,0	1,6	12,8	51,3	3,2	1,1

19. Mozacu	T	487	100,0	252	51,7	2,3	8,2	36,5	4,7	-
	M	229	100,0	69	30,1	1,7	2,2	20,1	6,1	-
	F	258	100,0	183	70,9	2,7	13,5	51,2	3,5	-
20. Mozăceni	T	3,063	100,0	1,517	49,5	2,0	7,6	36,0	3,8	0,1
	M	1,456	100,0	453	31,1	0,9	3,6	22,7	3,8	0,1
	F	1,607	100,0	1,064	66,2	3,0	11,3	48,1	3,7	0,1
21. Negraşi	T	1,103	100,0	518	47,0	2,4	5,6	36,0	2,7	0,3
	M	550	100,0	154	28,0	1,3	3,6	20,2	2,5	0,4
	F	553	100,0	364	65,8	3,4	7,6	51,7	2,9	0,2
22. Oarja	T	2,140	100,0	1,037	48,5	3,3	9,7	33,2	2,2	-
	M	1,015	100,0	213	21,0	1,8	3,2	13,5	2,6	-
	F	1,125	100,0	824	73,2	4,7	15,6	51,0	2,0	-
23. Pătuleni	T	573	100,0	251	43,8	0,5	4,0	34,9	4,2	0,2
	M	284	100,0	59	20,8	0,7	1,1	15,1	3,5	0,4
	F	289	100,0	192	66,4	0,3	6,9	54,3	4,8	-
24. Popeşti	T	339	100,0	122	36,0	1,5	4,1	25,7	4,7	-
	M	169	100,0	22	13,0	1,8	1,2	15,9	4,1	-
	F	170	100,0	100	58,8	1,2	7,1	45,3	5,3	-
25. Prundu	T	823	100,0	291	35,4	1,9	4,5	25,6	3,2	0,1
	M	374	100,0	44	11,8	1,1	0,8	7,0	2,9	-
	F	449	100,0	247	55,0	2,7	7,6	41,2	3,3	0,2
26. Răteşti	T	366	100,0	203	55,5	2,5	2,2	45,1	5,7	-
	M	169	100,0	63	37,3	3,0	1,2	29,0	4,1	-
	F	197	100,0	140	71,1	2,0	3,0	58,9	7,1	-
27. Rociu	T	883	100,0	398	45,1	2,4	4,5	34,1	3,4	0,7
	M	409	100,0	114	27,9	2,2	1,5	19,8	3,9	0,5
	F	474	100,0	284	59,9	2,5	7,2	46,4	2,9	0,8
28. Siliştea	T	482	100,0	278	57,7	5,8	9,1	40,9	1,9	-
	M	213	100,0	74	34,7	5,6	2,3	24,9	1,9	-
	F	269	100,0	204	75,8	5,9	14,5	53,5	1,9	-
29. Slobozia	T	2,757	100,0	2,031	73,7	8,1	15,0	47,5	2,9	0,1
	M	1,373	100,0	825	60,0	7,5	11,0	38,5	3,1	-
	F	1,384	100,0	1,206	87,1	8,7	19,1	56,4	2,7	0,2

30. Suseni	T	1,042	100,0	446	42,8	2,3	5,9	30,7	3,6	0,2
	M	481	100,0	86	17,9	1,5	1,7	11,2	3,5	-
	F	562	100,0	360	64,1	3,0	9,6	47,3	3,7	0,4
31. Şerbăneşti	T	1,029	100,0	509	49,5	5,1	6,3	34,9	3,0	0,2
	M	480	100,0	128	32,0	5,5	1,8	21,5	3,3	-
	F	549	100,0	381	69,4	5,5	10,6	49,7	3,3	0,4
32. Teiul din Deal	T	606	100,0	244	40,3	1,0	5,0	31,4	2,8	0,2
	M	263	100,0	66	25,1	1,5	1,9	18,3	3,4	-
	F	343	100,0	178	51,9	0,6	7,3	41,4	2,3	0,3
33. Teiul din Vale	T	1,325	100,0	612	46,2	2,0	7,3	34,4	2,5	-
	M	622	100,0	133	21,4	1,9	1,3	15,6	2,6	-
	F	703	100,0	479	28,1	2,0	12,7	51,1	2,4	-
34. Tigveni	T	534	100,0	191	35,8	1,2	1,9	13,7	1,4	0,1
	M	212	100,0	53	25,0	2,4	1,9	16,5	4,2	-
	F	231	100,0	138	59,7	3,0	6,9	46,8	2,6	0,4
35. Ituleşti	T	1,366	100,0	840	61,5	5,7	11,5	41,6	2,7	-
	M	651	100,0	267	41,0	4,8	5,8	28,0	2,5	-
	F	715	100,0	573	80,1	6,6	16,8	53,9	2,9	-

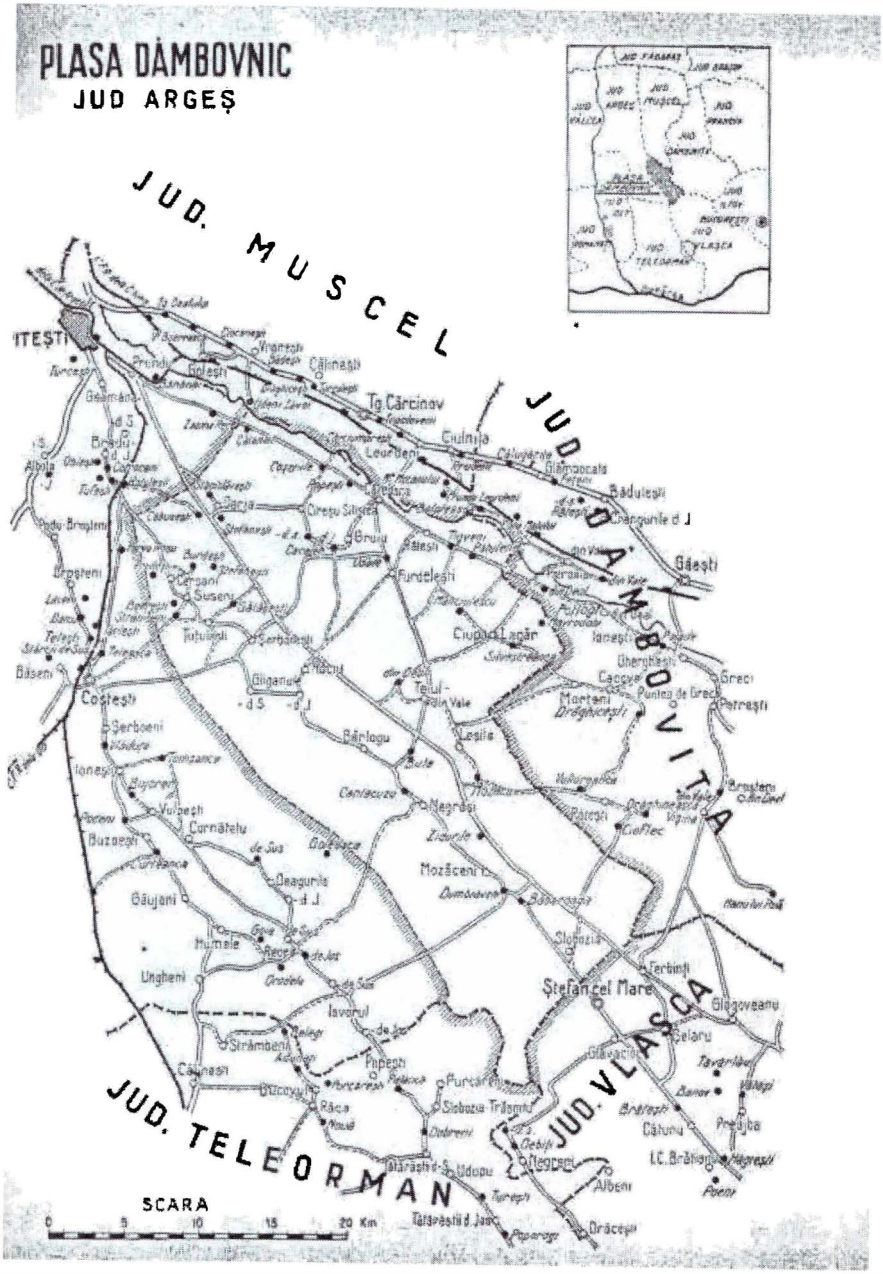
PLASA DÂMBOVNIC
JUD ARGEȘ
JUD. MUSCEL
JUD. DÂMBOVIȚA
JUD. VLAȘCA
JUD. TELEORMAN
Tg Cărcinov
Ștefan cel Mare
SCARA
0 5 10 15 20 Km

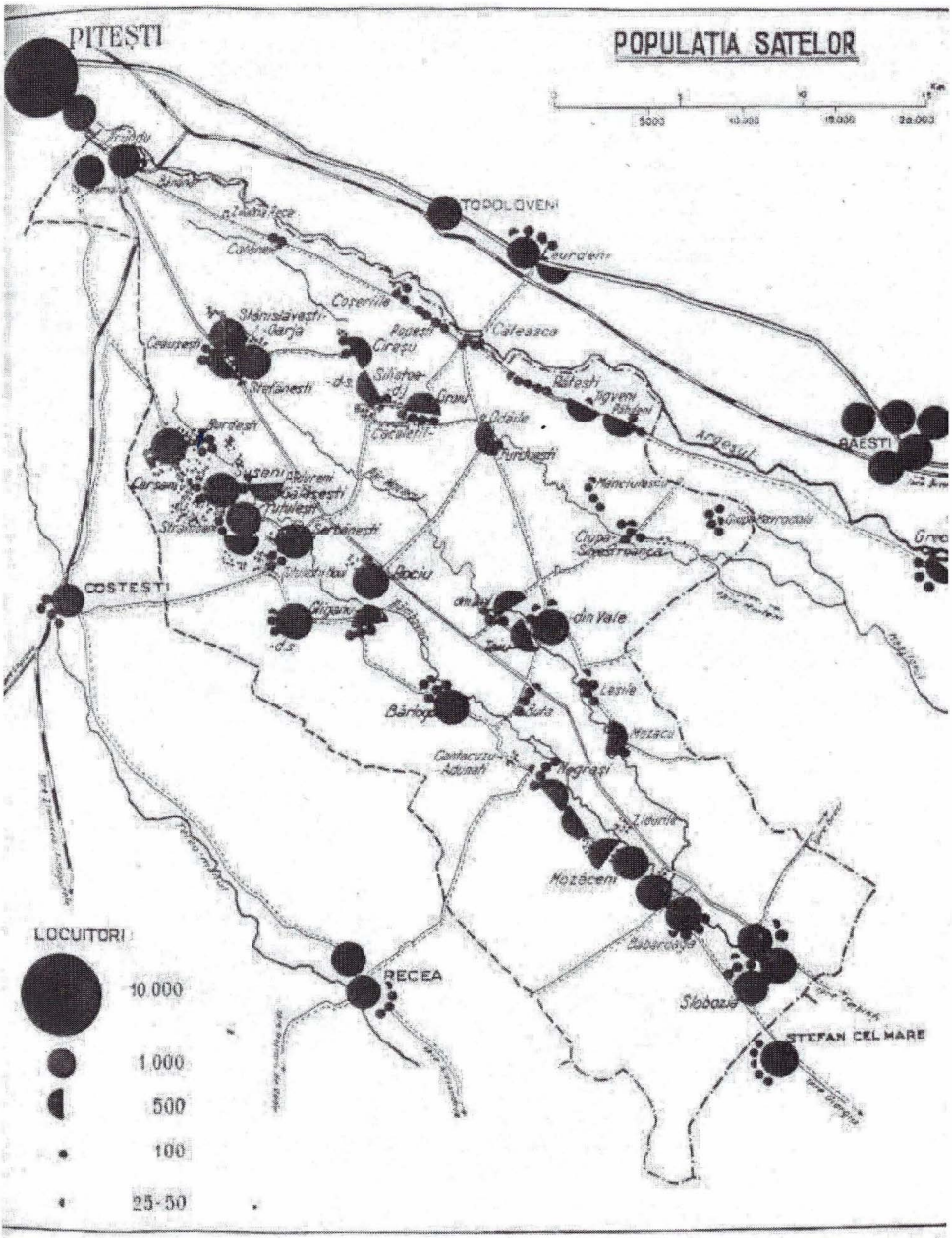
PITEȘTI
POPULATIA SATELOR
TOPOLOVENI
Căteasca
BĂEȘTI
COSTEȘTI
Bârlog
Mozăceni
RECEA
Slobozia
ȘTEFAN CEL MARE
LOCUITORI
10.000
1.000
500
100
25-50

III. Câmpia română trebue cercetată amănunțit. Așezările în curs de cristalizare ale șesului dunărean ridică o serie de probleme, cărora trebue să le facă față acțiunea Statului român. In cazul Dâmbovnicului, am putut constata că întâia dintre ele este formarea comunelor și înlesnirea apariției centrelor economice locale. O alta, de o importanță decisivă, este buna organizare a economiei acestor regiuni cerealiere în curs de suprapopulare și crearea de posibilități suplimentare de lucru; ca și reglementarea condițiilor muncii în dijmă și a muncii zilerilor. Cu un efort bine dirijat, analfabetismul ar putea fi lichidat. Problemele speciale, cum este cea a apei în Dâmbovnic, se cer și ele soluționate radical. Vitalitatea populației și dispoziția ei de a se adapta cerințelor veiții moderne impun această acțiune și o înlesnesc.

Prin mănunchiul următor de redactări, dorim, întâi de toate, să atragem atenția asupra acestei părți a țării noastre, care s-a bucurat până acum de mai puțină grijă din partea cercetătorilor, preocupați mai mult de așezările vechi de sub munți ale Românimii. Lipsită de cercetări numeroase, Conducerea noastră de Stat, va duce la capăt mult mai greu și încet opera de definitivă așezare a Statului românesc, menit să fie centrul de greutate economic și poate principalul rezervor de oameni cu inițiativă a României din veacul acesta.

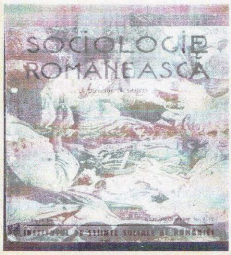

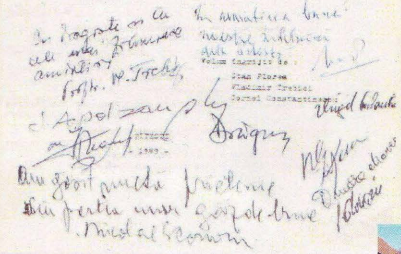

ISBN: 978-606-560-382-0